

ΕΣΤΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Βραβευθὲν ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνίσχυσιν
τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

1888

ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧΜΑΣ 5 — ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡΑΧΜΑΣ 8

ΑΘΗΝΗΣΙ

Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφεῖον τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθμὸς 38.

1888

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α
 *Αγρία χρόνια, διήγημα, 787.
 *Αθήναι (Αί) κοσμομέναι 671.
 Αίγυπτον (Ἐκδρομή εἰς) 481, 543, 547, 596.
 *Ἄλωσις (Ἡ) τοῦ ὄχυρώματος, διήγημα, 569.
 *Ἀνδρεία (Ἡ) 556.
 *Ἀρώματα (Τὰ) 720.
 *Ἀσμάτια 743, 775.
 Αὐτοκράτορος (Τὰ τέκνα τοῦ) 590.

Β
 Βαβυλωνία (Ἡ) 497.
 Βασιλεὺς Πένης, 677.
 Βασιλίσσης (Γνώμαι καὶ σκέψεις) 575, 591, 624, 638, 655.
 Βασιλέων (Τὸ φθέγμα τῶν ἐλληνικῶν) 509.
 Βαχάρα, ποίημα, 463.

Γ
 Γαμβέττα (Ἀνέκδοτα περὶ) 475.
 Γάτας (Πνευματικαὶ ἰδιότητες καὶ ἀρεταὶ τῆς) 803.
 Γεωργίου (Τὰ κατὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ βασιλέως) 678.
 Γραμματοσύνη (Ἐφευρέσεις τοῦ) 542.
 Γυναῖκες παρασημοφοροῦμεναι ἐπ' ἀνδρεία 475.
 Γυναῖκες (Αἱ) ἐν Ἀμερικῇ 591.
 Γυναικὸς (Σκέψεις) 807, 836.

Δ
 Δημιῶδες ποιήσεις 807.
 Διαδόχου (Ἡ σπάθη τοῦ) 757.
 Διπλωμάτου ἀπομνημονεύματα 429.
 Δίψαν (Τέχνη τοῦ καταπαύειν τὴν) 475.
 Δράματος (Ἐπιπέσεις) διήγημα, 748.
 Δυσπεψία (Ἡ) τῶν λογίων 772.

Ε
 Εἰδύλλιον 747.
 *Ἐκεῖ! ποίημα, 638.
 *Ἐλγινείων μαρμάρων (Περὶ τῶν) 681, 697, 743, 729, 745, 767, 777, 793.
 *Ἐπαῖται (Οἱ) καὶ ἡ ἐργασία 527.
 *Ἐπαιτεῖα ἐν Παρισίοις 430.
 *Ἐπανάστασις (Αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ) 593, 646, 625.
 *Ἐσπερίδες (Δύο) τῆς ἐν Ἐρμουπόλει Λέσχης Ἑλλάδος 424, 436, 456.
 Εὐπαΐας (Οἱ καλλιτέχναι τῆς) 774.
 Εὐρωστία (Ἡ) τοῦ σώματος 759.

Ζ
 Ζωγράφους ἐλληνικὴ βιβλιοθήκη 447, 440, 564, 577.
 Ζωμὸς (Ὁ) καὶ τὰ φαγητά μας, 402.

Η
 Ἡλικίαι (Αἱ) τοῦ ἀνθρώπου 527.
 *Ἡλιος, ποίημα, 807.

Θ
 Θανάτου (Ἡ ποιητὴ τοῦ) ἐν Ἀμερικῇ 543.
 Θέατρα (Τὰ θερινὰ) 689, 705.
 Θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ! ποίημα 447.
 Θήρα διὰ σιδηροδρόμου 607.

Ι
 Ἰαπωνίας (Πρόδοσι τῆς) 541.
 Ἰστορία τοῦ Κάρολ Ἰδόνθετος, διήγημα, 641.
 Ἰστορικὰ ἀνέκδοτα 628.

Κ
 Κάλλους (Ἀγῶν) 637.
 Κάρμεν (Ἡ) Σὺλθα στεφανομένη 759.
 Κεφαλληνία (*Ἐθιμα ἐν) 789.
 Κηφισιά, ποίημα, 694.
 Κινεζικὸν μελόδραμα 636.

Κορυθαλὸς (Ὁ) ποίημα 544.
 Κουτρούκης (Γιαννάκης ὁ) ὑποχίλιάρχος 521.

Λ
 Λεύκωμα (Εἰς) ποίημα, 792.
 Λουδοβίκος ὁ πρῶτος, βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας 433, 449, 472, 490.

Μ
 Μικρασιανοῖς (Ἡ ἀλληλογραφία παρὰ τοῖς) 750.
 Μότσαρτ (Ὁ) 646, 654.
 Μορφῆς (Ἐκ τῆς) τὰ μύχια μὴ κρίνης, ποίημα, 638.
 Μοσχοβολοῦσε τὸ χαρτί! ποίημα, 695.
 Μῦθοι (Ῥωσσοικοὶ) 727, 742.
 Μυκῆναις (*Ἀνασκαφαὶ ἐν) 545.
 Μυωπία (Ἡ) ἐν τοῖς σχολείοις 557.

Ν
 Νεόνυμφον (Συμβουλαὶ πρὸς).
 Νύμφαι (Δύο) 609.

Ξ
 Ξενοῦλα (Ἡ) σειρά ποιημάτων 493, 558.

Ο
 *Ὅπλα (Τὰ νέα) καὶ αἱ ἐν ταῖς μάχαις ἀπόλλεσθαι 738.

Π
 Παίγνια 608.
 Παστέρ (Ἰνστιτούτον) 758.
 Πατρῶν πληθυσμὸς 431.
 Πειραιῶς (Τοπογραφία τῶν Λιμένων τοῦ) 828.
 Πέλαγος (Εἰς τὸ) ποίημα, 653.
 Περὶ τὴν γῆν 790, 806, 836.
 Πλανήτην Ἄρην (Ταξίδιον εἰς τὸν) 834.
 Ποιηταῖς (Τοῖς) 461.
 Πολυτέλεια (*Ἐπέμετρος) ἐν Παρισίοις 574.
 Πρακτικαὶ γνώσεις 463, 496, 560, 576.
 Πρακτικὴ φιλοσοφία 431, 447, 463, 476, 495, 511, 507, 528, 543, 559.
 Προϊκα (Δὲν ἔχει) διήγημα 643.

Ρ
 *Ρούμελης (*Ἀναμνήσεις) 709.

Σ
 Σεδὸν (Τὸ) 652.
 Σεισμοὶ (Οἱ) 585.

Σημειώσεις. Κίνησις πληθυσμοῦ Γερμανίας 432. — Μητρικὴ στοργὴ τῶν ζώων 432. — Κάτοικοι Παρισίων 432. — Ὁ Βίσμαρκ 432. — Μεγάλοι περιουσιαὶ Ἀγγλων 432. — Ἐξοδα Γαλλίας διὰ στρατ. παρασκευῆς 432. — Πένητες Παρισίων 432. — Δηλητηριώδεις ἐγγεῖαι 464. — Ζαχαρὶν 464. — Νοσηροσύνη σκολόπακος 464. — Πλυθυσμὸς Σάμου 464. — Κῦνας τοῦ Φρειδερίκου Γ' 476. — Διόρυξ ἐν Ἰταλίᾳ 479. — Ἡ ψήκτρα καὶ ὁ μαῦρος βασιλεὺς 480. — Ἡ ἰσχυρωτάτη ἀτμομηχανή 480. — Σπουδαιοτάτη ἐγγείρησις 480. — Κατανάλωσις τροφίμων ἐν Παρισίοις 480. — Ἡ μυωπία ἐν Γερμανίᾳ 496. — Θεατρικὸν ἀνέκδοτον 495. — Ἀμερικανικὴ ἐφεύρεσις 496. — Τηλέφωνον καὶ τηλεγράφοι 496. — Νόσος τοῦ φυτοῦ τοῦ παράγοντος τὸν καφὲν 496. — Ἐκτασις καὶ πληθυσμὸς τῆς γῆς 511. — Φιλελληνισμὸς Γαμβέττα 511. — Ἀνέκδοτον περὶ Λέσιγγ 511. — Κατανάλωσις χάρτου καθ' ἅπαντα τὸν κόσμον 511. — Πληθυσμὸς κτηνῶν ἐν Εὐρώπῃ 511. — Ζημίαι ἐκ τῆς φυλοξήρας ἐν Γαλλίᾳ 512. — Ἀποτέφρωσις νεκρῶν 512. — Κυκλικὸς σιδηροδρόμος ἐν τῇ παρισίνῃ Ἐκθέσει 512. — Παραγωγή χρυσοῦ κατὰ τὸ 1887 528. — Τεχνδρομικαὶ περιστεραὶ 528. — Πληθυσμὸς Ἰσπανίας 528. — Μισόγαμος γυνή 544. — Σιδηροδρόμοι Ἡνωμένων Πολιτειῶν 544. — Γαλλικαὶ Ἀποικίαι ἐν τῇ Παγκοσμίῳ Ἐκθέσει 559. — Ναυτι-

κά ἔθιμα ἐν Σκιάθῳ 559. — Κυνηγέσια ἐν Βοημιᾷ 559. — Πρόδοι Βερολίνου 560. — Νόθευσις ἐλαίου μουρούνας 560. — Ναυτικά δυνάμεις Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας 576. — Ὁ γηραιότερος δημοσιογράφος 576. — Ὁ ποιητὴς Browning καὶ αἱ ἐφημερίδες 576. — Ὁ περιηγητὴς Πρεβάλσκι 592. — Ὁ θαλάσσιος ἐν Βιέννῃ 592. — Ἡ ἀντιβασιλίςσα τῆς Ἰσπανίας καὶ ἡ κολυμβητικὴ 592. — Ἀπολαβαὶ ἄγγλων δημοσιογράφων 592. — Τὰ κύματα τοῦ Ἀτλαντικοῦ 592. — Ὁ Βίσμαρκ δεσμευόμενος 607. — Οἱ κροκόδηλοι τοῦ Ἀμβούργου 608. — Ἀποτερωτῆριον ἀκαθαρσιῶν 608. — Λέσχη κωφῶν 608. — Ταχύτης ἄγγλικῶν σιδηροδρόμων 608. — Αὐτοκτονίαι ἐν Γαλλίᾳ 608. — Τὸ ἔλαιον ἐν Τρικυμῇ 624. — Ὁ τελευταῖος ἀπόμαχος τοῦ Βατερλώ 624. — Κέρδη ἱεροκηρύκων 624. — Καλλιέργεια σπόγγων 639. — Ναυτικά δυνάμεις εὐρωπαϊκῶν κρατῶν 639. — Παραγωγὴ ἀνθρώπων 639. — Τὸ βῆμα τῶν διαφόρων στρατῶν 639. — Μηχάνημα φωταερίου 640. — Ἀγγλικά ταχυδρομεῖα 640. — Συμπύκνωσις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος 640. — Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κίνας καὶ ἡ θεραπεία του 640. — Παραγωγὴ δημητριακῶν καρπῶν ἐν Γαλλίᾳ 640. — Διακόσμησις τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν 25 ἐτηρίδα τοῦ Ὁθωνός 655. — Τὸ ῥιπίδιον τῆς πριγκιπίσσης Λαιτητίας 655. — Ἡλεκτρικὸν φῶς ἐν Βερολίῳ 656. — Νοσοκομεῖον ζῶων ἐν Λονδίῳ 656. — Σιδηρόδρομος Καλλιφορνίας 656. — Καθαρισμὸς ὕδατος δι' ἠλεκτρισμοῦ 656. — Ἡ φωτογραφία καὶ αἱ ἱπποδρόμοι 656. — Ἡ πριγκίπισσα Σοφία καὶ ἡ ποίησις 696. — Ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας καὶ ἡ νεοελληνικὴ 696. — Διαγώνισμα πολυτεχνίας 696. — Στρατεῖαι εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Στάνλεϋ 696. — Ἑλληνικοὶ τύποι ἐν Ἰταλίᾳ 696. — Γυναικίαι ἀεροναῦται 712. — Πρώτη ἐν ἐφημερίδι ἄγγελία 712. — Μνημεῖον τοῦ Λουδοβίκου Β' τῆς Βαυαρίας 743. — Θεατρικὴ καινοτομία ἐν Ἀμερικῇ 743. — Δῶρον τῶν σπουδαστῶν τῶν Παρισίων πρὸς τοὺς ἐν Βολωνίᾳ φοιτητάς 744. — Ὁ Γλάδστον καὶ ὁ φωνογράφος 744. — Θεραπεία χολέρας 744. — Τὸ φῶς καὶ οἱ ἰχθύες 744. — Μανιώδης συλλέκτης 744. — Ἀνέκδοτον περὶ Λαμαρτίνου 760. — Ἡ λέσχη τοῦ Μόντε Κάρλο 760. — Ἀγγλικὴ εὐπλαγγνία 760. — Ἀνέκδοτον περὶ τοῦ δουκὸς Μαξιμιλιανοῦ τῆς Βαυαρίας 776. — Ἀνέκδοτον τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσίας

Νικολάου 776. — Ἡ φιλοστοργία τοῦ Γουλιέλμου Β' 776. — Στατιστικὴ μεταναστάσεων 776. — Διαγωνισμὸς στενογράφων 776. — Ἡ ποδιὰ τῆς Αὐτοκρατορίας 792. — Δύο ἐπιστημῶτες 792. — Ὁ Γουδινὲ καὶ ὁ θυρωρὸς του 792. — Ἡ ὠραιότερα μουσικὴ 792. — Σκέψεις ὑποδηματοκαθαριστοῦ 792. — Τὸ χρέος τοῦ γελωτοποιοῦ 808. — Ἀνώδυνος ἐγγείρησις 808. — Ἡ γλώσσα τοῦ ῥιπίδιου 808. — Πολύτιμος λέων 808. — Τρόπος τοῦ μὴ κακολογεῖν 808. — Ἀμερικανικὰ στοιχίματα 824. — Ἐπικίνδυνος προῖξ 824. — Νέος τρόπος μονομαχίας 824. — Τὸ ἀντιφάρμακον 824. — Τὰ ὄστᾶ τοῦ Βολταίρου 836. — Ἑλλειψίς ἐκτιμήσεως. — Προσόντα δωματίου 836. Σιδηρόδρομος (Ὁ μέγας σιθηρικός) 695. Σκέψεις καὶ γινώμαι 680, 695, 712, 728, 743, 760, 792.

Σκλήβα (Ἡ) ἡ Πόλι ποίημα, 655. Σοφοκλέους (Ὁ τάφος τοῦ) 477. Σχολεῖον (Εἰς τὸ), διήγημα, 529. Σωστικός (Νέος) ὑπενδύτης 510.

T

Ταῖρι (Τὸ) μου, ποίημα, 620. Ταχυδρομεῖον τοῦ Βερολίνου 574. Τιτιανῶ (Ἡ Παναγία τοῦ) διήγημα, 780, 799, 830. Τραγουδάκι. 836.

Y

*Υγεεινή: ὁ λαίμαξ καὶ οἱ λαίμοδεταί 525, ὁ φόβος 572, ἡ ἀνάπαυσις 635, αἱ χεῖρες καὶ τὰ χεῖρόκτια 693, ἔχειραι καὶ περιπάται 711, αἱ ἀσθένειαι τοῦ φθιν. 741, ὁ ὕπνος καὶ τὰ ποτὰ 785. Ὑποψήφιος (Ὁ) 419, 442, 451, 468, 485, 501, 517, 537, 551, 564, 579, 604, 621, 631, 647, 675, 685, 700, 721, 733, 751, 761.

Φ

Φιέσκου (Ὁ μεταφραστὴς τοῦ) 465. Φωνογράφου (Τελειοποιήσις τοῦ) 507.

X

Χριστούγεννα (Πῶς ἐορτάζουσι) 832. Χριστουγεννάτικη Ἱστορία 825. Χρυσὴ βρογχή, σειρά ποιημάτων, 728.

Ψ

Ψυχάρη (Τὸ βιβλίον τοῦ) 658.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αἱ κυρίαί: Αἰκατερίνα Λασκαρίδου, Ἀρσινόη Παπαδοπούλου, Σοφία Σηλιέμανν.

Οἱ κύριοι: X. Ἀννίνος, Μιχ. Γ. Ἀντωνόπουλος, Ν. Χρ. Ἀποστολίδης, Π. Χρ. Ἀποστολίδης, Σίμων Ἀποστολίδης, Δ. Βικέλας, Ἀγγελος Βλάχος, Ν. Κ. Γουλιμῆς, Μιχ. Δαμιράλης, Α. Διομήδης Κυριακοῦ, Ἐμμανουὴλ Δραγοῦμης, Γεώργιος Δροσίνης, Νεοκλῆς Καζάκης, Δ. Κακλαμάνος, Σ. Ν. Καραβίτης, Α. Καραβίτσας, Χρ. Π. Κορύλλος, Ἀριστοτέλης Π. Κουρτίδης, Κάρολος Κρουμδάχερ, Κωνστ. Ν. Κωστής, Σπ. Π. Λάμπρος, Μίνως Λάπας, Κ. Μάνος, Ἄντ. Μηλιαράκης, Σπ. Μηλιαράκης, Μιχ. Μητσάκης, Ν. Γ. Μοσχολάκης, Σπυρίδων Παγανέλης, Κωστής Παλαμάς, Ἰω. Πανταζίδης, Κωνστ. Παπαρηγόπουλος, Ἀχιλ. Παράσχος, Ἰω. Πολέμης, Ν. Γ. Πολίτης, Ἀριστομένης Προβελέγιος, Α. Ρ. Ραγκαβῆς, Ἐμμ. Ροῖδης, Ἀριστείδης Ν. Ρούκης, Κωνσταντ. Ν. Σάβας, Θ. Σοφοῦλης, Μ. Κ. Σακελλαρόπουλος, Βλάσιος Σκορδέλης, Ι. Σ. Σκυλίσης, Γεώρ. Σουρῆς Ἰω. Α. Σούτσος, Χρήστος Τσουντας, Γ. Κοζάκης Τυπάλδος, Π. Ι. Φέρμπος, Ι. Φουστάνος, Γεώρ. Χατζιδάκης, Θ. Δέ-Χελδράιχ, Ν. Χλωρός.

Ἀριθ. 654 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΓ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'.

Συνδρομή ἔτησι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ Ἀλλεσχίᾳ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ τῆς Ἰωνίας, ἰκαστ. ἔτους καὶ εἰναι ἔτησι. — Γραφεῖον Διδυμ. Ὁδὸς Σταδίων 82.

10 Ἰουλίου 1888

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ

βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας

(Ἡβί τῇ ἑκατονταετηρίδι ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ).

Ὁ βίος Λουδοβίκου τοῦ Α' βασιλέως τῆς Βαυαρίας ἀποτελεῖ ἀναμφισβητήτως μίαν τῶν λαμπροτέρων σελίδων τῆς νεωτέρας γερμανικῆς ἱστορίας. Ἐκ τῆς χορείας τῶν συγχρόνων αὐτῷ γερμανῶν ἡγεμόνων, ὧν τοὺς πλείστους παρημελημένη παιδείσις καὶ ἀνατροφή ξένη πρὸς τὸν γερμανικὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ ἦθος οἰκτρῶς εἶχε παραμορφώσει, ἀναδεικνύεται ὁ Λουδοβίκος, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, ἡγεμῶν ἐξοχος, ἀνὴρ πλήρης ἀληθοῦς μεγαλείου, ζωῆς, δυνάμεως καὶ φιλοπονίας, ὅστις καὶ ἄνευ τοῦ θρόνου θὰ ἠδύνατο διὰ τῶν μεγάλων αὐτοῦ ἀρετῶν νὰ καταστή ἑνδοξὸς καὶ νὰ πρωταγωνιστήσῃ ἐν τῷ σταδίῳ τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἰδιοτελής κολακεία καὶ λογοισμένη δουλοφροσύνη, αἱ δύο αὐταὶ κρατούσαι ἐν ταῖς αὐλαῖς τῶν χρόνων ἐκείνων δυνάμεις, εἶχον σχηματίσει κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὸν χαρακτῆρα τῶν πλείστων ἐπὶ Λουδοβίκου γερμανῶν ἡγεμόνων καὶ καταστήσει τὴν φυσιογνωμίαν αὐτῶν σχεδὸν τυπικὴν, μόνου δὲ τοῦ βαυαροῦ βασιλέως ὁ χαρακτῆρ πλάστικῶς προβάλλων ἐν τῷ μέσῳ τῶν τυπικῶν τούτων μορφῶν ἀποτελεῖ τύπον ὅλως ἰδιοφυῆ καὶ ἰδιοόρρυθμον, σπάνιον ἐν γένει εἰς τοὺς ἐπὶ θρόνων καθήμενους.

Τὸ κυριώτερον δὲ γνώρισμα τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ ὑπῆρξε τὸ αἰσθημα μᾶλλον καὶ ἡ ποιητικὴ φαντασία ἢ ἡ ψυχρὰ σκέψις. Σφόδρα ἐραστὴς ὦν τοῦ καλοῦ ἠγάπα εἰς ὑπερβολὴν τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα καὶ ἐλάτρευε μέχρι μανίας τὴν χάραν ἐκείνην, ἣτις ἐγένετο ἡ ἐστία τοῦ καλοῦ, δηλαδὴ τὴν Ἑλλάδα. Παρὰ τὸν ποιητικὸν ὅμως καὶ ὅλως ἰδιώδη αὐτοῦ χαρακτῆρα δὲν ἐστερεῖτο ὁ Λουδοβίκος καὶ πρακτικότητός τινος, ἣτις ἀσφαλῶς ὠδήγει τὸν ἡγεμόνα τοῦτον εἰς τὴν ἐξέυρεσιν τῶν ἀναγκαίων πόρων πρὸς πραγμάτων τῶν μεγάλων σχεδίων του καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἰδεῶν του, ἃς ἐνέπνεεν εἰς αὐτὸν στιγμιαίως καὶ ὑπερβολικῶς ἐνθουσιασμός. Μία δὲ τῶν μεγίστων ἀρετῶν τοῦ

Λουδοβίκου εἶνε ὅτι ὀρθῶς κατενόησεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν ἰδιοφυῆν τοῦ βαυαρικοῦ λαοῦ καὶ κατῴρθωσε νὰ καταστήσῃ τὸ κράτος αὐτοῦ ἑνδοξὸν καὶ δυνατόν ὄχι τόσον διὰ τῶν ὅπλων καὶ τῶν κατακτήσεων, ὅσον διὰ τῶν εἰρηνικῶν ἔργων τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐὰν εἴη εἰς χρόνους μᾶλλον ὀμαλοῦς, θὰ ἤρκειτο ἴσως εἰς τὴν δόξαν νὰ προστατεύσῃ ἀπλῶς τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα ἀκολουθῶν τὸ πνεῦμα τῶν συγχρόνων. Εἰς χρόνους ὅμως ταρχαῶδεις, χρόνους μεταβατικῆς περιόδου καὶ ζυμώσεως πνευματικῆς δὲν ἦτο ἀνάγκη ἠθικῆς μόνον προστασίας, ἀλλ' αὐτῆς τῆς πρωτοβουλίας τοῦ ἄρχοντος. «Μῖσος ἐναντίον τῶν καθεστῶτων, γράφει ἱστορικός τις τῶν χρόνων ἐκείνων, καὶ σφοδρὸς πόλεμος κατὰ παντός νεωτερισμοῦ εἶνε ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουσι τὴν σημερινὴν ῥοπήν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων καὶ συγκινοῦσι συμπάσαν τὴν Βαυαρίαν.» Πᾶς τις ἄλλος ἡγεμῶν θὰ διέτρεχεν ἴσως τὸν κίνδυνον νὰ κατασυντριβῇ ἐν τῇ συγκρούσει ταύτῃ ἀντιθέτων ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν καταπολεμουμένων, ὁ Λουδοβίκος ὅμως κατῴρθωσε διὰ τῆς ἰσχυρᾶς αὐτοῦ θελήσεως καὶ τῆς ἀκαταπονήτου δυνάμεως τῆς διανοίας του νὰ χαράξῃ νέας ὁδοὺς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ πνεύματος καὶ νὰ καταστή εἰς τῶν πρώτων ἐργατῶν τῶν συντελεσάντων νὰ ἀνατεῖλῃ ἐκ τοῦ χάους ἐκείνου τῶν ἀντιθέσεων νέα ἐν Βαυαρίᾳ ἐποχὴ πολιτισμοῦ. Δυστυχῶς ὅμως εἰ περὶ τὸν Λουδοβίκον μὴ δυνάμενοι νὰ κατανοήσωσι τὰς ἰδέας καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἀντέπραπτον πολλὰκις εἰς τὰ μεγάλα αὐτοῦ σχέδια. Εἰς τὴν ἀντίπραξιν καὶ ἀντίστασιν ταύτην, ἣς ἐτύγχανεν ὁ Λουδοβίκος ἐκάστοτε παρὰ τῶν περιστοιχιούντων αὐτόν, ὀφείλεται ἴσως κατὰ μέγα μέρος ὅτι αἱ ἡγεμονικαὶ ἀρχαὶ τοῦ Λουδοβίκου ἐλαβον μετέπειτα μοναρχικὸν τινὰ καὶ δεσποτικὸν χαρακτῆρα.

Ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος ὑπῆρξε παράδειγμα ἐργατικότητος καὶ φιλοπονίας, ἡσχολεῖτο δὲ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας φροντίζων νὰ λάβῃ πείραν καὶ τῶν ἐλαχίστων πραγμάτων καὶ ὑποθέσεων τοῦ κράτους καὶ μεριμνῶν ὁ ἴδιος περὶ αὐτῶν. Ἐζητεῖ ὅμως πολλάκις καὶ τὴν ἀπὸ τῶν πόνων καὶ μόχθων τῆς ἐργασίας ἀνακούφισιν ἐν τῇ

λατρεία του ζωντανού κάλλους, ήτις λατρεία μετεβάλλετο συνεχώς εις σφοδρότατον πάθος. Αί ανθρώπινοι αυτοί μικραί αδυναμίες του Λουδοβίκου οὐδαμῶς επισκιάζουσι τὰς μεγάλας ἀρετάς αὐτοῦ, οὐδὲ εἶνε ἱκαναί νὰ ἀμαυρώσωσι τὴν εὐγενῆ τοῦ βασιλέως φύσιν, χρησιμεύουσι δὲ μόνον ὅπως ἐξάρωσι μᾶλλον ὡς μικραὶ σκιαὶ τὰ φωτεινὰ σημεῖα τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ.

Τὸ ὄνομα τοῦ Λουδοβίκου κατέστησεν ἄξιον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης οὐ μόνον τοῦ βαυαρικοῦ ἀλλὰ συμπαντος τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ καὶ ὁ ἀκραϊφνῆς καὶ ἐνθερμος πατριωτισμὸς αὐτοῦ. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις τῆς ἱστορίας τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους, ἡμέραις ἐξευτελισμοῦ καὶ καταπτώσεως τοῦ ἔθνικου φρονήματος, ὁ Λουδοβίκος, ὡς ὀλίγοι τῶν ἠμοτιμῶν αὐτῶ, διέσωσεν ἀκραιολάτῃ τὴν ἔθνικὴν συνείδησιν, ἀπὴλλοι γινόμενος ὢν δὲ τοῦ πνεύματος τοῦ τοπικισμοῦ εἶχε κατανοήσει ὅτι ἐν τῇ δυνάμει τοῦ ὄλου, ἐν τῇ ἐνόχῃ, κείται καὶ ἡ σωτηρία τοῦ μέρους. Πόσον δὲ βαθέως ἠσθάνετο τὸ ἔθνικὸν αἶσχος τὸ ἀπὸ τῆς βίας τῶν ξένων, μετὰ πόσου πόθου ἀπέβλεπε πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ γερμανικοῦ μεγαλείου καὶ εἰργάζετο ὑπὲρ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ ἔθνικου φρονήματος μαρτυροῦσιν αὐτὰ τὰ ποιητικὰ δοκίμια αὐτοῦ, ἄτινα διαπνέει ἄκρος πατριωτισμὸς καὶ μῖσος φλογερὸν κατὰ τοῦ ξένου κατακτητοῦ. Τὸ θάρρος δὲ καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ φρονήματος τοῦ Λουδοβίκου χαρακτῆρίζει: οὐδὲν ἤττον καὶ ἡ περιφημία ἐκείνη φράσις ἦν ἐξήνεγκεν ὁ βαυαρὸς ἡγεμὼν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Ναπολέοντος, τελουμένων ἐν Στρασβούργῳ ἑορτῶν ἐπὶ τῷ θριάμβῳ τῶν γαλλικῶν ὀπλων κατὰ τῶν αὐστριακῶν (1805): «Ὁ μέγιστος θρίαμβος καὶ ἡ μέγιστη ἑορτὴ δι' ἐμέ, εἶπεν ὁ Λουδοβίκος, εἶνε νὰ ἴδω τὴν πόλιν ταύτην τοῦ Στρασβούργου πόλιν γερμανικὴν, πόλιν ἐλευθέραν.» Πάνυ δὲ εὐλόγως ὁ περιφημὸς τῶν χρόνων ἐκείνων συγγραφεὺς Ἰωάννης Μύλλερὸς γράφων περὶ τοῦ φρονήματος τούτου τοῦ Λουδοβίκου ἔλεγεν: «Ἐὰν τὸ αὐτὸ πατριωτικὸν αἶσθημα συνεχίνοι τὰς ψυχὰς καὶ τῶν ἄλλων γερμανῶν ἡγεμόνων, ὑπὲρ ἡμῶν θὰ ἦτο ἡ νίκη καὶ οὐδέποτε θὰ συνεκάλυπτε τοσοῦτον αἶσχος τὴν χώραν ἡμῶν.»

Τὸ ἔτος ὅμως 1870 δὲν ἐπέζησε νὰ ἴδῃ ὁ Λουδοβίκος. Καὶ κατὰ τοῦτο ὁ βίος αὐτοῦ ὅμοιος τῷ βίῳ πολλῶν ἄλλων μεγάλων ἀνδρῶν μετέχει πως τοῦ τραγικοῦ: διότι ἀπέθανεν ἀκριβῶς ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου νὰ πραγματοποιῆ ἡ ἰδέα του, ἡ ἰδέα μιᾶς ἠνωμένης Γερμανίας, ὅτε ἐμελλε νὰ ἐκπληρωθῆ ὁ διακαέστερος τῶν πόθων του καὶ νὰ καταστῆ ἀλήθεια τὸ τοῦ βίου του ὄνειρον μιᾶς κοινῆς τῶν Γερμανῶν πατρίδος.

Τὸ Μόναχον, ἡ πρωτεύουσα τῆς Βαυαρίας, ἦν ὁ Λουδοβίκος ἐκ μικρᾶς τινος καὶ ἀσήμου πόλεως κατέστησεν ἑστίαν καὶ κέντρον γερμανικοῦ πολιτισμοῦ, παρασκευάζεται νὰ πανηγυρίσῃ ἐντὸς ὀλίγου μετ' ἐκτάκτου λαμπρότητος τὴν ἑκατονταετηρίδα ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Λουδοβίκου¹⁾.

Ἡ Ἑλλάς, ἡτις διὰ στενοτάτων δεσμῶν συνδέεται μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Λουδοβίκου, μετέχει τῆς ἔθνικῆς ταύτης καὶ ἑορτασίου χαρᾶς τῶν Βαυαρῶν εὐλογοῦσα ἐξ εὐγνωμοσύνης τὴν μνήμην τοῦ Λουδοβίκου, τοῦ μεγίστου τῶν φιλελλήνων, τοῦ μόνου ἡγεμόνος, ὅστις εὐθύς ἐξ ἀρχῆς προσέβλεψε μετὰ συμπαιθείας πρὸς τὸν ἔθνικὸν ἡμῶν ἀγῶνα καὶ εἰργάσθη, εἶπερ τι καὶ ἄλλος, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῶν Ἑλλήνων «γενόμενος ὁ μέγιστος καὶ σεμνότατος κῆρυξ τῶν Ἑλληνικῶν ἀρετῶν», καὶ διὰ τῆς Μούσης αὐτοῦ μεταδίδων καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὸν ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος ἐνθουσιασμὸν του.

Α' 2)

Λουδοβίκος ὁ Α' ἐγεννήθη τῇ 6 Σεπτεμβρίου 1786 ἐν Στρασβούργῳ, γαλλικῇ τότε πόλει, ἐν ἣ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Μαξιμιλιανὸς Ἰωσήφ ἡγεμονίδης ἐκ τοῦ δουκικοῦ οἴκου τῶν Δύο Γερμῶν (Zweibrücken) διέτριβε διοικῶν ὡς ἀνώτερος ἀξιωματικὸς τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ τὸ σύνταγμα τῆς Ἀλσατίας. Ἡ γέννησις τοῦ ἡγεμόνος τούτου ἐχαιρέτηθη μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐκτάκτου καὶ χαρᾶς ὑπὸ τοῦ βαυαρικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Παλατινάτου, σύγχρονοι δὲ χρονολογοὶ περιγράφουσι τὴν συγκίνησιν τῶν κατοίκων τοῦ Μονάχου ἀναφέροντες ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ γέροντες ἔχυσαν ἐκ χαρᾶς ἄφθονα δάκρυα, ὅτε ἐν τῷ ἀρχαιοπρεπῆ νῶ τοῦ ἀγίου Πέτρου ἐγένετο ἡ πρώτη δοξολογία ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ τῆς γεννήσεως τοῦ Λουδοβίκου καὶ ἐκ τῶν ἐπάλλεων τοῦ πύργου τοῦ ναοῦ τούτου ἀνηγγέλθη εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ Μονάχου διὰ σαλπύγγων τὸ εὐάρεστον τοῦτο γεγονός. Τὴν αἰτίαν τῆς ἐκτάκτου ταύτης χαρᾶς εὐρίσκομεν εὐλογον, ὅταν ἀναλογισθῶμεν ὅτι ἐντὸς μικροῦ χρόνου εἶχον ἀποσβεσθῆ τρεῖς κλάδοι τῆς ἀρχαιοτάτης οικογενείας τῶν Βιττελσβαχιδῶν, μόνη δὲ ἡ γέννησις τοῦ Λουδοβίκου ἐξησφάλισε τὸ μέλλον τῆς οικογενείας ταύτης καὶ τὴν διαδοχὴν τῶν θρόνων

1) Τὸ ἑκατοστὸν ἔτος ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Λουδοβίκου εἶχε συμπληρωθῆ τῇ 6 Σεπτεμβρίου 1886. Τὸ οἰκτρὸν ὅμως τέλος τοῦ ἀτυχοῦς βασιλέως Λουδοβίκου τοῦ Β' καὶ ὁ θάνατος τῶν δύο αὐτοκρατορῶν ἠνάγκασε τοὺς Βαυαροὺς νὰ ἀναβάλωσι μέχρι τοῦδε τὰς ἑορτὰς ταύτας: ὠρίσθη δὲ ἡδὴ ἡ 17/29 Ἰουλίου ἡ πρώτη τῶν ἑορτῶν ἡμέρα.

2) Sepp-Ludwig Augustus.-Heigel-Ludwig I.

Βαυαρίας καὶ Παλατινάτου, ἀμα δὲ καὶ τὴν αὐτονομίαν τῶν χωρῶν τούτων.

Ἡ πόλις τοῦ Μονάχου εἶχε ἀποστείλῃ ἀμέσως πρεσβείαν ἰδίαν εἰς Στρασβούργον ὅπως χαιρετίσῃ τὸν νέον τούτον βλαστὸν τοῦ ἡγεμονικοῦ αὐτῶν οἴκου καὶ ὁμῶς ἐν τῇ κοιτίδι τοῦ μέλλοντος βασιλέως ἐπ' ὀνόματι τοῦ βαυαρικοῦ λαοῦ ὄρκον πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως. Ἄξιον μνείας δὲ εἶνε τὸ ἐξῆς ἀστεῖον ἐνέκδοτον, ὅπερ ἀναφέρει τις τῶν συγχρόνων ἐν τῷ «Strasbourg illustré». Ὅτε ὀλίγῳ ὕστερον μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Λουδοβίκου ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπεθεώρησε τοὺς στρατιώτας τοῦ συντάγματός του, μετ' ἐκπλήξεως ἀμα δὲ καὶ ἀγανακτήσεως παρετήρησεν ὅτι οἱ γενναῖοι αὐτοῦ Γρεναδιέροι παρὰ τὰς στρατιωτικὰς διατάξεις τοῦ σώματος τούτου δὲν ἔφερον πλέον τὸν ἀρεμάνιον αὐτῶν μύστακα καὶ τὸν συνήθη πῶγωνα. Τὴν ἀπορίαν του ταύτην ἔλυσαν εὐθύς δύο ὑπαξιωματικοί, οἵτινες προβαλόντες ἐκ τῆς τάξεως τῶν στρατιωτῶν προσήνεγκον αὐτῷ προσκεφάλαιον πεπληρωμένον τῶν τριχῶν τῶν πωγῶνων τῶν Γρεναδιέρων, παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ στρατοῦ νὰ καταθέσῃ τούτο εἰς τὴν κοιτίδα τοῦ τέκνου του. Ἡ ἀστεία αὕτη προσφορά, ἡτις ὅμως δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς μεγάλη θυσία ἐκ μέρους τῶν στρατιωτῶν, ἦτο δειγμὰ ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως τοῦ στρατοῦ πρὸς τὸν Μαξιμιλιανόν, ἀμα δὲ καὶ εὐχὴ προσιωπιζουσα ὅτι ὁ ἀρτιγέννητος ἡγεμονίδης μέλλει νὰ ἀποβῆ γενναῖος καὶ ἐνδοξος στρατιώτης. Καὶ τὴν εὐχὴν ταύτην τῶν πωγωνοφόρων μαχητῶν ἐξέπληρωσε τῷ ὄντι βραδύτερον ὁ Λουδοβίκος, καίπερ προωρισμένος νὰ ἀποβῆ κατ' ἐξοχὴν βασιλεὺς τῆς εἰρήνης, εἰς τρεῖς μάχας νικήσας.

Καὶ αἱ Μούσαι δὲ αὐτῷ προσεμεδίδασαν τῷ ἡγεμονίδῃ, πλεῖστοι δὲ ποιηταὶ ἐτόνισαν ὑπὲρ τὴν κοιτίδα του τὴν λύραν αὐτῶν ὑμνοῦντες τὸν μέλλοντα ἐνδοξὸν βασιλέα. Ἀξιωματικὸς δὲ εἶνε ἀποστροφή τις τοῦ πανηγυρικοῦ λόγου τοῦ πρυτάνεως Γρολλίου ἀναφερομένη εἰς τὸν Λουδοβίκον, οὗτινος ἡ γενέθλιος ἡμέρα ἐγένετο κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς 4 ἑκατονταετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου Αἰδελβέργης. Ἄῃ εὐμενῆς θεότης, γράφει ὁ Γρόλλιος, παρέσχεν εἰς τοὺς ὁμοφύλους ἡμῶν τοὺς παρὰ τὸν Ρῆνον καὶ τὸν Δούναϊνοὺς οἰκοῦντας, εἰς τοὺς ἡγεμόνας τοῦ κράτους, καὶ εἰς αὐτοὺς ἔτι τοὺς ξένους βασιλεῖς ἐγγυητὴν τῆς εἰρήνης τὸν Λουδοβίκον. Τοῦτον ἀγαπῶσιν εἰς ὑπερβολὴν πάντες οἱ βασιλεῖς, οἱ ἡγεμόνες τῆς Γερμανίας μακαρίζουσι τὴν ἐποχὴν τῶν προσδοκῶντες παρ' αὐτοῦ πᾶσαν εὐδαιμονίαν, οἱ δὲ λαοὶ εὐλογοῦσι τὸ ὄνομά του καὶ ἀναπέμπουσι δικαίαν πρὸς τὸν οὐρανὸν εὐχὴν, ὅπως δικαιώσῃ οὗτος τὴν δόξαν τοῦ ἡγεμονικοῦ αὐτοῦ οἴκου καὶ ἀποβῆ ὁ ἀγρυπνὸς φρουρὸς τῆς σωτηρίας τῆς

χώρας καὶ προστάτης τοῦ μεγαλείου αὐτῆς. Ἄῃ ἕτερος δὲ τῆς Αἰδελβέργης ῥήτωρ ἐξήγγειλε προφητικῶς ὅτι ἡ σύμπτωσις τῶν γενεθλίων τοῦ Λουδοβίκου καὶ τῶν μεγάλων ἑορτῶν τοῦ Πανεπιστημίου προσιωπιζοῦν ὅτι αἱ τέχναι καὶ τὰ γράμματα μέλλουσι νὰ ἀκμάσωσιν ὑπ' αὐτοῦ προστατευόμενα.

Τὴν ἐν Στρασβούργῳ ἡμερον καὶ εὐάρεστον διαμονὴν τῆς ἡγεμονικῆς οικογενείας τοῦ Λουδοβίκου διέκοψεν ἀπροσδοκῆτως ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν γέννησιν αὐτοῦ σπουδαῖον πολιτικὸν γεγονός. Ἡ πρώτη τῶν Παρισίων ἐπανάστασις δὲν ἐθράδυνε νὰ τυγκινήσῃ σύμπασαν τὴν Εὐρώπην, αἱ ἐκ τοῦ ἠφαιστείου δὲ τούτου φλόγες διεχύθησαν μέχρι τῶν ὄριων τῆς Γερμανίας. Ἦδη ἐν τῷ κρίσιμῳ ἐκείνῳ καὶ γονίμῳ εἰς πολιτικὰ γεγονότα ἔτει 1789 ἐσχηματίσθη ἐν Στρασβούργῳ ἑταιρεία Ἰακωβίων, τὰ πολιτικὰ διδάγματα τῶν ὁποίων προσείλκυσαν ταχέως πάντας εἰς τὸν κατὰ τῶν καθεστώτων πόλεμον. Τὸ δημαρχεῖον κατεκρημνίσθη, ἀπανταχοῦ δὲ ἐκυμάτιζεν ὑπερήφανος ἡ ἐρυθρὰ σημαία ἀγγέλλουσα ὄλεθρον, καὶ ἐφαρμογὴν εἶχον οἱ ἐν πολέμῳ μόνον ἰσχύοντες νόμοι. Ἐνεκα τούτου ἠναγκάσθη ὁ Μαξιμιλιανὸς νὰ καταλίπῃ τὸ Στρασβούργον καὶ ζητήσῃ τὴν σωτηρίαν τῶν οἰκειῶν αὐτοῦ εἰς ἀσφαλέστερον μέρος. Ἀφ' οὗ διέτριψε μικρὸν μόνον χρόνον ἐν Δαρμστάτῃ μετῴκησε κατόπιν εἰς Μαγχάιμ καὶ κατέστησε τὸν φιλόξενον αὐτοῦ οἶκον κοινὸν τῶν φυγάδων ἐντευκτῆριον.

Ἐν τῇ ποιητικῇ ταύτῃ χώρᾳ, ἦν κατὰ τινα γερμανὸν ποιητὴν αἰωνία ἀνοιξὶς περιβάλλει, καὶ ἐν ἣ τὰ πάντα διαπνέει αὐρα ρωμαντισμοῦ, καὶ αὐτοὶ ἔτι τοῦ παρελθόντος οἱ μῦθοι ζωὴν λαμβάνουσιν ἐν τῇ συνειδήσει τῶν ἀνθρώπων, ἐν τῇ χώρᾳ λέγω ταύτῃ καὶ μάλιστα ἐν τῷ περιφήμῳ κήπῳ τοῦ Σχεβιτσίγκερ τῷ ἀληθεῖ ἐκείνῳ παραδείσῳ διήλθε φαειρὰ τινα τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἔτη ὁ ἡμέτερος Λουδοβίκος. Πόσον γλυκεῖα δὲ ὑπῆρξεν δι' ὄλου τοῦ βίου αὐτοῦ ἡ ἀνάμνησις τῶν ἐν Μαγχάιμ παιδικῶν χρόνων δεικνύουσι περιπαθῆ τινα ποιήματα τοῦ Λουδοβίκου.

Μικρὸν ὅμως διήρκεσε καὶ ἡ παιδικὴ αὕτη εὐδαιμονία τοῦ Λουδοβίκου καὶ ἡ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἀσφάλεια τῆς διαμονῆς. Ἐν ἔτει 1792 ἀπεφασίσθη ἐν τῇ ἔθνικῃ συνειδήσει τῶν Παρισίων ὁ κατὰ τῶν Γερμανῶν πόλεμος, ταχέως δὲ διεχύθησαν τὰ ἐχθρικά στρατεύματα καὶ ἀνά τὰς χώρας τοῦ βαυαρικοῦ Παλατινάτου. Ἐπειδὴ δὲ κίνδυνος ὑπῆρχεν ὅτι θὰ βομβαρδηθῆ ἡ πόλις τοῦ Μαγχάιμ, ἠναγκάσθη καὶ πάλιν ὁ Μαξιμιλιανὸς μετὰ τοῦ Λουδοβίκου καὶ τῶν ἄλλων οἰκειῶν νὰ ζητήσῃ ὡς φυγὰς ἄσυλον ἐν τῇ πόλει Δαρμστάτῃ. Ἐν τῇ πολεμικῇ δὲ παραχθῇ

καὶ τῶν θορύβῳ τῶν ὄπλων ἀνεπτύχθησαν φρικταὶ σκηναὶ καὶ εἰκόνες σκοτεινὰὶ πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ παιδὸς Λουδοβίκου. Οἱ φυγάδες συνωθοῦντο πυκνοὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς φέροντες πανταχοῦ μεθ' ἑαυτῶν τὴν ἀνησυχίαν, τὸν φόβον καὶ τὴν σύγχυσιν, τὰς χώρας δὲ ὅσας ἠναγκάζοντο νὰ καταλίπωσι ἐνέμοντο τὰ στυγερά τοῦ φοβεροῦ τούτου πολέμου ἔργα. Ἐπταετῆς δὲ ὢν ὁ Λουδοβίκος εἶχε μάθῃ ὅτι ὁ ἀνάδοχος αὐτοῦ Λουδοβίκος ὁ ΙΣ' βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἐτελεύτησε τὸν βίον ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημοῦ. «Εἰς τίνας ἀπαισίους χρόνους προώρῃσεν ὁ Θεὸς ἡμᾶς νὰ ζήσωμεν; γράφει ἱστορικός τις εἰκονίζων τὴν κατάστασιν τῶν χρόνων ἐκείνων. Ματιόμενοι, δᾶδα ἔχοντες εἰς τὰς χεῖρας, περιφέρονται περὶ τὸ οἰκοδόμημα τῶν παλαιῶν πολιτευμάτων καὶ τῆς παλαιᾶς τάξεως· καὶ ἄλλοτε μὲν καίεται πύργος, ἀλλαχοῦ δὲ καταπίπτει ἐπαλξις, καὶ τὸ πᾶν κινδυνεύει νὰ μεταβληθῇ εἰς τέφραν καὶ κόνιν.» Καὶ τὸ σύνθημα δὲ τὸ ὁποῖον οἱ Ἰακωβίνοι οἱ καταπλημμυρήσαντες ἤδη τὴν Γερμανίαν εἶχον ἐπὶ τῆς σημαίας αὐτῶν ἀναγεγραμμένον, δηλαδὴ «πόλεμος κατὰ τῶν ἀνακτόρων καὶ εἰρήνη εἰς τὰς καλύβας» ἀπέδειξε ταχέως τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ σημασίαν καὶ ἀξίαν. Δὲν συγκατένευον νὰ φυτεύωσι τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας εἰ μὴ μόνον μεταξὺ τῶν ἐρείπιων.

Ἀποθανόντος ἀτέκνου αἰφνης τοῦ δυναστεύοντος δουκὸς τοῦ Jweibrücken Καρόλου Αὐγούστου διεδέχθη αὐτὸν ὁ νεώτερος αὐτοῦ ἀδελφός ὁ πατὴρ τοῦ Λουδοβίκου Μαξιμιλιανός. Ὁ κληρονόμος ὅμως τοῦ θρόνου τούτου ἦτο ἄρχων ἄνευ κράτους, διότι πᾶσα ἡ χώρα αὐτοῦ κατείχετο τότε ὑπὸ τῶν ἀβρακάτων.

Ἠναγκάσθη καὶ πάλιν ἕνεκα τούτου νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ Νέκαρ-Ελτς φυγὰς ὁ Μαξιμιλιανός, εὖρε δὲ ἐπὶ τέλους ἀσφάλειάν τινα καὶ ἡσυχίαν ἐγκατασταθεὶς πλησίον τῆς Ἀιδελβέργης ἐν Ρορδάχῃ.

Ἡ πρώτη ἀνατροφή τοῦ Λουδοβίκου ὑπῆρξε κατὰ τὸ πνεῦμα τῶν χρόνων ἐκείνων ἀκριβῶς στρατιωτικῇ. Ἐν τῇ κοιτίδι δὲ αὐτοῦ εἶχεν ἤδη καταθέσῃ ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβίκος ΙΣ' ὡς δᾶρον τῆς ἀπὸ τῆς κολυμβήθρας ἀναδοχῆς τοῦ βρέφους τὸ δίπλωμα συνταγματάρχου. Μεγίστην ὅμως ροπήν εἶχεν εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ διάπλασιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας ἱερεὺς τις Σαμβούγα ὀνομαζόμενος, τὸν ὁποῖον προσέλαβεν ἡ σύζυγος τοῦ Μαξιμιλιανοῦ διδάσκαλον τοῦ τέκνου τῆς κατὰ τὴν ἐν Ρορδάχ διαμονῆς τῆς. Τῆς διδασκαλίας τούτου καὶ τῶν συνδιαλέξεων τοῦ Λουδοβίκου περὶ τῶν διδασκαλῶν πραγμάτων διεσώθη τοῦ διδασκάλου του Σαμβούγα τακτικὸν ἡμερολόγιον περιέχον παρατηρήσεις πλείστου λόγου

ἀξίας. Ἐκ τῶν παρατηρήσεων δὲ τοῦ σοφοῦ τούτου ἱερέως μανθάνομεν ὅτι ὁ κυριώτερος σκοπὸς καὶ ἡ μέθοδος τῆς διδασκαλίας του ἦτο ὄχι τόσον ἡ διὰ θετικῶν γνώσεων μόρφωσις ὅσον ἡ ἀνάπτυξις αὐτενεργείας καὶ αὐτονομίας τῆς κρίσεως· ὅτι δὲ αἱ προσπάθειαι τούτου δὲν ἀπέβησαν ἄγονοι ἀπέδειξεν ὁ μετέπειτα βίος τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου. Πανταχοῦ καὶ πάντοτε καταφαίνεται ἡ προθυμία αὐτοῦ νὰ μορφώσῃ περὶ ὅλων τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας ἰδίαν γνώμην, δὲν εἶχε δὲ πεποιθήσιν οὐδὲ εἰς τὰς συμβουλὰς καὶ προτάσεις καὶ ὅσων ὑπαλλήλων ἐτίμα τὴν σοφίαν καὶ τιμιότητα.

Τὴν ἡμερίαν τοῦ ἐν Ρορδάχ βίου καὶ τῆς πρώτης ταύτης ἐκπαιδεύσεως τοῦ Λουδοβίκου διέκοψεν ἡ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀπαιδὸς ἡγεμόνος τῆς Βαυαρίας Καρόλου Θεοδώρου εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησις τοῦ Μαξιμιλιανοῦ τοῦ πατρὸς τοῦ Λουδοβίκου. Τῇ 6 Μαρτίου 1799 εἰσῆλθεν ὁ Λουδοβίκος δέκα τριῶν ἐτῶν ἡλικίαν ἔχων εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μονάχου ὡς διάδοχος τοῦ βαυαρικοῦ θρόνου, ἡ χαρὰ δὲ καὶ ὁ ἐνθουσιασμός τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ταύτης ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ νεαροῦ ἡγεμονίδου ἦσαν ἀσφαλῆ τεκμήρια τῆς ἀγάπης τοῦ Βαυαρικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν δυναστείαν τῶν Βιττελσβαχιδῶν. Ὅτε τὸ πρῶτον ἐπάτησεν ὁ Λουδοβίκος τὸ ἔδαφος τῆς βαυαρικῆς πρωτεύουσας, εἶχε τὸ Μονάχον ὄψιν σχεδὸν κωμοπόλεως. Τίς δὲ ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ ὅτι ὁ ὠχρὸς καὶ ἀσθενὴς ἐκεῖνος ἡγεμονίδης, ὅστις συνεχῶς διήρχετο τὰς στενάς καὶ ἐλικοειδεῖς ὁδοὺς τοῦ Μονάχου μετὰ τοῦ πατρὸς του, ἠθέλε καταστήσῃ ποτὲ τὴν ἄσημον ταύτην πρωτεύουσαν μίαν τῶν περιφημότερων τῆς Εὐρώπης πόλεων καὶ τὸ σπουδαιότερον τῆς γερμανικῆς καλλιτεχνίας κέντρον;

Ἐπεται συνέχεια.

ΘΕΜ. ΣΟΦΟΥΑΝΣ.

ΔΥΟ ΕΣΠΕΡΙΔΕΣ

τῆς ἐν Ἐρμουπόλει Λέσχης «Ἑλλάδος»

(Συνέχεια ἔδε προηγούμενον φύλλον.)

Ἐσπερίς δευτέρα. — 1888

ΚΕΦΑΛΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΡΙΣ

Σκηναὶ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας.

Τί λέγεται μεταξὺ νέου εἰκοσιπενταετοῦς καὶ δεκαεξαετοῦς νεάνιδος, ἀγνῶν ἀμφοτέρων, αἰφνης καὶ κατὰ τύχην συναντηθέντων ἐν μέσῳ ἕαρι, ὑπὸ οὐρανὸν Ἀττικόν, ἐχόντων περὶ αὐτοὺς τὴν σιγὴν καὶ τὰ μῦρα τῆς ἐξοχῆς τῆς ὠραιότερας χώρας τοῦ κόσμου; Τίς εἶναι ἐκεῖνος ὅστις

θὰ δυνηθῇ ποτε νὰ ὄρῃσῃ διὰ λέξεων τὴν σημασίαν καὶ τὴν δύναμιν τῶν λόγων, οἵτινες λέγονται μεταξὺ δύο τοιοῦτων ψυχῶν ὧν ἡ πρώτη συνάντησις γεννᾷ οὕτως εἰπεῖν σπινθηρα συναμιγνύοντα αὐτὰς ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ἀναλαμπῇ ὡς κεραυνὸς τὰ δύο νέφη;

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ αἰδημοσύνη τῶν νεανίδων, καὶ αὐτῶν τῶν βασιλοπαίδων, δὲν εἶχεν εἰσέτι πολιτισθῆ τοσοῦτον ὥστε νὰ θίγῃ τὰ ὅρια τοῦ γελίου. Ἡ Πρόκρις δὲν ἠδύνατο ν' ἀποσπάσῃ τὸ βλέμμα ἀπὸ τοῦ Κεφάλου. Ἐξέφραζε πρὸς αὐτὸν καὶ διὰ τῶν λέξεων καὶ διὰ τῶν βλεμμάτων ὅλην ἐκείνην τὴν γοητείαν ἣν ὑπὸ τὸ βλέμμα του ὑφίστατο. Ἦρκεσαν ὀλίγαι στιγμαὶ ὅπως ἐν τῇ δεκαεξαετείᾳ καρδίᾳ τῆς ὑπὸ τὸ θάλαπος τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ νεαροῦ κυνηγοῦ διανοίξῃ τὰ πέταλά του θαλερὸν καὶ καλλιχρουν τὸ ἄνθος τοῦ ἔρωτος, ὡς τὰ ἄνθη ἐκεῖνα τῶν τροπικῶν εἰς τὰς πρώτας ἀκτῖνας τοῦ ἑαρινοῦ ἡλίου.

— Πρόκρις, ἔλεγεν ὁ Κεφαλος, ὁ εὐμελής, ραδινὸς καὶ περικαλλῆς βασιλόπαις τῆς Φθιώτιδος. Ἀφοῦ σὲ εἶδον τόσον ὠραίαν, τόσον ἀγνήν, ἀδύνατον μοὶ εἶναι νὰ ζήσω μακρὰν σου. Τῆς Ἀφροδίτης ὁ υἱὸς τρώσας τὴν καρδίαν μου διὰ τῶν ὀφθαλμῶν σου μὲ καθιέρωσεν εἰς σὲ διὰ παντός. Εἶσαι ἰδική μου, μὰ τὸ ὕδωρ τῆς Στυγῆς δός μοι τὴν χεῖρά σου, Πρόκρις, καὶ θέλησον ν' ἀκούσωμεν ἡμῶν τὸν Ὑμέναιον ψαλλόμενον ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς σου πρὶν ἢ αὐτὸς ὁ ἡλῖος, ὅστις δῦει τώρα ἐκεῖ κάτω, διανύσῃ τριακοντάκις ἀκόμη τὴν ἡμερησίαν ὁδὸν του.

— Υἱὲ τοῦ Διόνου, ἀπήντησεν ἡ Πρόκρις ἐρυθρῶσα καὶ νεύουσα χαμαὶ τοὺς ὀφθαλμούς· Ἡ θέα σου, οἱ λόγοι σου διεγείρουν ἐν ἐμοὶ ἄγνωστον καὶ παρὰδοχὸν αἶσθημα. Αἰσθάνομαι τώρα ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ σὲ συναντήσω ἐνταῦθα· ἀλλὰ συνάμα καὶ ὅτι τοῦτο ἦτο ἀπροσδόκητον. Ἡ καρδία μου πάλλει σφοδρῶς ὑπὸ τὸ βλέμμα σου παλμούς ἀνεκκλήτου τερπωλῆς. Ἐν μιᾷ στιγμῇ ἀνετράπησαν περὶξ μου τὰ πάντα. Κεφαλε, θὰ εἶπω τὸ πᾶν πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ μὰ τὸ ὕδωρ τῆς Στυγῆς, πρὶν ἢ παρέλθῃ μὴν, αἱ δᾶδες τοῦ Ὑμεναίου θὰ φωτίσωσιν ἡμᾶς ἀμφοτέρους ἡμῶν. Ἴδου ἡ χεῖρ μου! Ἐν τῇ ἐκστάσει ἐκείνῃ τῇ ὑφίστη, ἣν δὲν ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς ὅπως εἰς καὶ ὁ αὐτὸς θνητὸς ἀπολαύσῃ δις ἐν τῇ ζωῇ του, ὑπόπτεροι παρήρχοντο αἱ στιγμαὶ.

Ἄλλ' ἀπὸ τῆς γλυκείας ἐκείνης ἐκστάσεως ἀπέσπασε τὴν Πρόκριδα αἰφνης θωπευτικὸν βέλτασμα ἀνάδος, ἥτις, ἡσύχως διασχίσασα τὸ φύλλωμα, ἔλειξε τὴν χεῖρα τῆς νεάνιδος κρατούσης διὰ τῆς ἐτέρας χειρὸς τὸ ἀρνίον.

Ἦτο ἡ ἀμνὰς Γοργῶ ἀναζητούσα τὸ τέκνον τῆς.

Ἡ Πρόκρις ἔχασε τὸ στοίχημα, ἐκέρδισε δὲ τοῦτο ἡ Αὔρα.

Ἄλλὰ τίς ἄρα γε τῶν δύο παρθένων ἦτο ἡ μᾶλλον εὐτυχής;

Β'

Κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα, ἥτις διεδέχθη τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, δύο διάφοροι σκηναὶ ἐλάμβανον χώραν ταυτοχρόνως, ἡ μὲν ἐν τῷ βασιλικῷ μεγάρῳ Ἐρεχθέως τοῦ βασιλέως τῆς Ἀττικῆς, πλήρης χάριτος, στοργῆς καὶ φίλτρου, ἡ δὲ ἑτέρα εἰς τὰ ἀμέτρητα βᾶθη τοῦ Ὠκεανοῦ, μεστή μαύρης ὀδύνης.

Ἐν τῷ περικαλλεῖ γυναικωνίτῃ τοῦ βασιλέως καθημένη ἐπὶ ἀνακλίντρου πρὸ αὐτοῦ ἡ φιλομειδῆς βασιλόπαις ἐν λευκῇ περιβολῇ, ἔκρουε φόρμιγγα, ἄδουσα γλυκεῖαν ᾠδὴν πρὸς τὴν πολιοῦχον Ἀθηναῖν, τότε προσφάτως ποιηθεῖσαν ὑπὸ Κορινθίου ποιητοῦ.

Ἡ φωνὴ τῆς κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην εἶχεν ἔκτακτον αἰσθημάτων τόνον. Ἡ λάμψις τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ἦτο ἐξόχως γόησσα. Ἡ τέως ἀτελής ζωὴ τῆς, ἥτις ἕως τότε εἶχε μόνην τὴν καλλονὴν καὶ τὴν νεότητα, ἤδη ἦτο ἀρτία· εἶχε καὶ τὸν ἔρωτα.

Διότι γυνὴ μὴ ἐρασθεῖσα δὲν ἔζησε ποτέ.

Ὁ βασιλεὺς, ἀνὴρ πενηκοντούτης, εἶτι εὐειδής, βαθεῖαν φέρων λευκὴν γενειάδα, ἡμίαντα κεκλιμένος ἐφ' ἑτέρου ἀνακλίντρου, παρετήρει μετὰ στοργῆς τὴν προσφιλεῖ του κόρην.

Ἐνίστατο, ὁσάκις ἡ φωνὴ τῆς ὑποπρέμουσα προέδιδεν ἐν ἑαυτῇ γλυκὺ ὑπομάρδιον ἄλγος, ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ βασιλέως προσηλοῦτο ἀνήσυχος ἐπὶ τῆς νεάνιδος. Ἄλλ' ἡ φωνὴ ἀνεκτάτο πάλιν τὴν παιδικὴν τῆς διαύγειαν, καὶ τὸ νέφος τῆς ἀνησυχίας τοῦ βασιλέως ἐξηλείφετο πάλιν εἰς μεδίαμα στοργῆς.

Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἔσματος ὑπερίσχυεν ἡ τῆς καρδίας περιπάθεια καὶ ἡ νεάνις διέκοψε τὸ ἔσμα ἐν λυγμῷ, ἀφῆσα δὲ τὴν φόρμιγγα νὰ καταπέσῃ χαμαί,

— Πάτερ μου, εἶπεν ἐν συγκινήσει ριφθεῖσα εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ βασιλέως, μ' ἀγαπᾷς;

— Τί ἔχεις, Πρόκρις; εἶπεν ὁ Ἐρεχθεὺς σύρων αὐτὴν ἐπὶ τῶν γονάτων του, διατί κλαίεις;

— Θέλω νὰ σοὶ εἶπω ὅτι ἡ καρδία μου ἐτρέθη βαθύτατα ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τῆς Ἀφροδίτης.

— Σὺ, Πρόκρις; εἶπεν ὁ Ἐρεχθεὺς ἀνορθωθείς αὐστηρῶς. Εἶπέ μοι ἀμέσως ποῖον ἀγαπᾷς;

— Πάτερ μου, ἀπήντησεν ἡ Πρόκρις, τί πρὸς ἐμὲ τὸ ὄνομά του; Καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἦτο ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Φθιώτιδος, μήπως θὰ ἠδύναμην νὰ μὴ τὸν ἀγαπᾷ;

— Υἱὸς τοῦ Αἰολίδου Διόνου; εἶπεν ὁ Ἐρεχθεὺς. Αὐτὸς δὲν ἔχει ἄγαμον υἱὸν εἰμὴ τὸν Κεφαλον.

— Νὰ τὸν ἴδῃς, πάτερ μου, πόσον εἶναι ὠραῖος! Τὸν εἶδον πρὸ τινῶν μὲν ὠρῶν. Εἶχε κυνηγήσει εἰς τὰ πρὸ τῆς Πεντέλης δάση, διότι ἤλθεν ἀπὸ τινῶν ἡμερῶν εἰς Ἀττικὴν πρὸς θήραν. Εἶναι τόσον ὠραῖος, τόσον ρωμαλέος κυνηγός!

— Κατάγεται ἐκ θεῶν, εἶπεν ὁ Ἐρεχθεύς, ὡσεὶ καθ' ἑαυτὸν λαλῶν. Δὲν τὸν ἀπαξιώ δια γαμβρόν. Τὸν θέλεις λοιπὸν καὶ καλὰ διὰ σύζυγον;

— Ἄ! πάτερ μου, θὰ μὲ κάμῃς εὐτυχῆ.

— Εἰς σὲ ἐγὼ δὲν δύναμαι ν' ἀρνηθῶ καμμίαν χάριν· τὸ γνωρίζεις, Πρόκρις. Σοὶ ὑπόσχομαι ὅτι αὐριον τὸ πρῶτ' ἂν στείλω πρὸς τὸν Διὸνα κήρυκα φέροντα παρ' ἐμοῦ προτάσεις γάμου. Εἶναι ἀληθὲν ὅτι προετίμων νὰ μοὶ τὸ προτείνῃς ἐκεῖνος, διότι ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀττικῆς εἶναι ἰσχυρότερος τοῦ βασιλέως τῆς Φθιώτιδος· ἀλλὰ τὸ θέλει ἡ κόρη μου καὶ δὲν δύναμαι νὰ τὸ ἀρνηθῶ. Μήνυσον εἰς τὸν Κέφαλον νὰ ἔλθῃ αὐριον εἰς τὰ βασίλεια.

Ἡ Πρόκρις ἔπεσε γονυπετῆς πρὸ τοῦ πατρός της καὶ ἠσπάσθη τὰ γόνατά του.

— Πάτερ μου, εἶπε μὲ δάκρυα χαρᾶς, ἡ κόρη σου εἶναι εὐτυχῆς.

Οὕτως ὑψούτο καὶ ἔλαμπε μεσουρανώων φαινόσ ἐν τῷ ὄριζοντι τοῦ βίου τῆς Πρόκριδος ὁ ἀστὴρ τῆς εὐδαιμονίας αὐτῆς. Σταθώμεν ἐδῶ πρὸς στιγμὴν ἵνα ἀπολαύσωμεν τοῦ περικαλλοῦς θεάματος, διότι περαιτέρω ὁ ὄριζων οὗτος ζωοῦται εἰς δάκρυ καὶ αἶμα.

Γ'

Ἐνθυμῆσθε τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, καθ' ἣν ἡ Ἥως κλαίουσα τὴν ἐν γῆρατι ὀσημέραι προΐοντι ἀθανασίαν τοῦ Τιθωνοῦ, εἶδεν ἐπιφανέντα αὐτῇ τὸν Κέφαλον ἐν ὄλῳ τῷ κάλλει τῆς νεότητος καὶ τῆς μορφῆς του; Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ τὸν λησμονήσῃ.

Διακόσια εἴκοσι πέντε ἔτη καὶ τέσσαρες μῆνες εἶχον παρῆλθει ἀκριβῶς ἀπ' ἧς ἡμέρας ἐνουμφεύθη ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου τὸν τότε εἰκοσαετῆ ὠραῖον Τιθωνόν. Ἐκτοτε ὁ Τιθωνὸς ἐγήρασε, διότι ἦτο ἄνθρωπος, ἀλλὰ δὲν ἀπέθανε, διότι εἶχε λάβει παρὰ τοῦ Διὸς εἰς προῖκα τὴν ἀθανασίαν. Προῖκα φοβερὰν, δὲν εἶναι ἀληθές; Καὶ ὅμως, ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος γυναικειᾶς σταθερότητος! καίτοι ὁ Τιθωνὸς βυθισθεὶς εἰς γῆρας 225 ἐτῶν ἐξῆς κυρτωθεὶς, ρυτιδωθεὶς καὶ ζαρώσας τοσοῦτον ὥστε ἠδύνατο νὰ χωρήσῃ ἐντὸς κιβωτίου δύο σπιθαμῶν, οὐχ ἡττονή Ἥως ἀείποτε νεαρά, ἀείποτε περιπαθῆς, ἡγάπα αὐτόν, ἐλάτρευεν αὐτόν ὡς καὶ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῶν ἐρώτων της. Ἄλλ' ἀπ' ἧς στιγμῆς παρὰ τὴν πηγὴν τῶν δακρύων της εἶδε τὸν νεαρόν Κέφαλον, ὁ Τιθωνὸς φεῦ! ἐσβέσθη ἀπὸ τῆς καρδίας της πλέον. Διότι τέλος πάντων ἦτο γυνή,

Ἐκτοτε, καθ' ἑκάστην πρωΐαν καὶ ἐσπέραν ἀπὸ προαγγελλομένη ὑπὸ τοῦ Ἐωσφόρου ἀνέτελλεν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἡ κροκόπεπλος καὶ ροδοδάκτυλος, ἐσπευδεν ἄμα τῇ ἀνατολῇ καὶ τῇ δύσει τοῦ ἡλίου νὰ καταβῆ εἰς τὴν γῆν καὶ μονήρης, κρυφαναστενάζουσα, ἀνερευῶσα, νὰ περιφέρηται περὶ τὴν συστάδα ἐκείνην τῶν θάμνων, ἐνθα τὸ πρῶτον εἶχεν ἐρασθῆ τοῦ Τιθωνοῦ καὶ λησμονήσει αὐτόν ὅπως ἐρασθῆ τοῦ Κεφάλου.

Παρῆλθε μὴν καὶ δὲν τὸν ἐπανεΐδε. Κατὰ τὴν δύσιν ὅμως ἐκείνην τοῦ ἡλίου, περὶ ἧς πρὸ ὀλίγου σὰς εἶπον, ὑπῆρξεν ἡ Ἥως δυστυχεστέρα, διότι τὸν ἐπανεΐδε τέλος πάντων.

Ἄλλὰ δικτὶ εἶπον δυστυχεστέρα; Φεῦ! διότι ἦλθεν εἰς τὴν κοιλάδα ἐκείνην καὶ εἰσῆλθεν ἀόρατος εἰς τὴν συστάδα τῶν θάμνων καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Πρόκρις, τείνουσα τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Κέφαλον, τῷ ἔλεγε: — Μὰ τὸ ὕδωρ τῆς Στυγῆς, Κέφαλε, πρὶν ἢ παρῆλθῃ εἰς μὴν αἰ δάδες τοῦ Ὑμεναίου θὰ φωτίσωσιν ἡμᾶς ἀμφοτέρους.

Ἡ Ἥρα ἐξεδικεῖτο καὶ δευτέρον, ὁ ὄφις τῆς ζηλοτυπίας εἰσείρπυσεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Ἡοῦς.

Τῆς ζηλοτυπίας! Δὲν ὑπάρχει κόλασις ὀδυνηρότερα αὐτῆς. Ἐὰν ὁ Ἔρως ἦναι ὁ οὐρανός, ἡ ζηλοτυπία εἶναι πτώσις ἀπ' αὐτοῦ διηνεκῆς καὶ ἐπανειλημμένη εἰς τὸν κατώτατον Ἄδην. Ἡ κόλασις τοῦ Προμηθέως, τοῦ Σισύφου, τοῦ Ταντάλου, τοῦ Οὐγολίνου, εἶναι θωπεῖα καὶ τρυφή πρὸς τῆς ζηλοτυπίας τῆς μαύρης, ἧτις ἐγείρει τὴν χεῖρα τῆς Μηδείας καὶ τοῦ Ὁθέλλου κατὰ τῶν προσφιλεστέρων αὐτοῖς ὄντων.

Ὁ Κέφαλος ἠρᾶτο τῆς Πρόκριδος, καὶ ἡ Πρόκρις, μία θνητὴ ἐκεῖ, ἦτο... ἐτόλμα νὰ ἦτο ὠραιότερα αὐτῆς τῆς Ἡοῦς, θεᾶς ἀριθμούσης τόσους λάτρες!

Ὁ κόσμος ἐσκοτίσθη δι' αὐτὴν εἰς τὸ θέαμα, ἐκεῖνο καὶ κλαίουσα καὶ ἐκπέμπουσα λυγμούς ἐφυγεν ὑπόπτερος διὰ τοῦ ἀέρος· ἀτάκτως δὲ πετώσα, ὡς πτηνὸν ἐξαίφνης τυρλωθὲν, ἐχάθη εἰς τὰ βᾶθη τοῦ ὄριζοντος, ὅν ἦδη ἀπεκάλυπτεν ἡ ἀόριστος σκιά τῆς ἐσπερινῆς ἀμφιλύκης.

Κατέδυσεν εἰς τὰ βᾶθη τοῦ Ὀκεανοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐκ λυγνίτου μέγαρόν της· ἐκεῖ δὲ ἐν τῷ σκότει πεσοῦσα χαμαὶ πρηγῆς, ἀφῆκεν ἐλεύθερα νὰ ρέωσιν τὰ δάκρυά της.

— Νὰ τὸν ἀγαπῶ τόσον, ὥστε νὰ λησμονήσω τὰ πάντα δι' αὐτόν, ἔλεγε, καὶ νὰ μὲ περιφρονῆσῃ προτιμῶν ποῖαν; μίαν θνητὴν γυναῖκα!

Σημειωτέον ὅτι δὲν ἔλεγε, δὲν ἐσκέπτετο καὶ ὅτι ἡ Πρόκρις ἦτο ὠραιότερα αὐτῆς. Ἄπαγε! Ποῖα ποτὲ γυνὴ εἶπεν ἢ ἐσκέφθη τοιοῦτο πράγμα ἐν ἡμεῖς περιπτώσει;

Ἄφνης ἀνατιναχθεῖσα ἔστη ὀρθία, ἀγέρωχος, ἀπειλητικῆ.

— Ὅχι, εἶπε, δὲν θὰ τὴν λάβῃ σύζυγον, ἢ καὶ ἂν τὴν λάβῃ, δὲν θὰ τὴν χαρῆ. Μὰ τοὺς νεότερους θεοὺς, ἢ Ἥως δὲν θὰ μείνῃ ἀνεκδίκητος!

Δ'

Ἀνέτειλεν ἡ ἡμέρα ἐπὶ σαπφειρίνου οὐρανοῦ καὶ ὁ Κέφαλος ἐδραμε καὶ πάλιν πρὸς τὴν γνωστὴν συστάδα τῶν θάμνων.

Ὁ τόπος ἐνθα ἠράσθη τις τὸ πρῶτον εἶναι τόπος ἱερός καὶ προσφιλής. Ὁ Κέφαλος ἐσπευδε νὰ φθάσῃ καὶ ὁ ἔρως ἐπτόρονε τὸ βῆμά του. Ἡ φαρέτρα του ἦτο πλήρης βελῶν. Δὲν εἶχε πειραθῆ νὰ φρονέσῃ οὐδὲ λαγῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

Τὸν περιέμενον ἄρ' ἄγε ἐκεῖ ἡ Πρόκρις; Ὅχι. Ἡλπίζε νὰ τὴν ἴδῃ ἐκεῖ; Οὐδαμῶς. Διατὶ λοιπὸν ἐσπευδε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν συστάδα τῶν θάμνων; Καὶ αὐτὸς ἠγνόει διατὶ. Ἐν τῷ ἔρωτι λογικὴ δὲν ὑπάρχει· τὸ πᾶν εἶναι αἰσθημα, πρόληψις, παραλογισμός.

Φθάσας ἐκεῖ διεπέρασε τοὺς κλάδους καὶ εἰσῆλθεν.

Ἄλλὰ μὲν εἰσελθὼν ἔστη ἐκπλαγείς. Παρὰ τὴν πηγὴν τῶν δακρύων τῆς Ἡοῦς νεανὶς καθήμενη, κρύπτουσα τὴν ὄψιν εἰς τὰς χεῖρας, ἔκλαιεν. Ἐκλαιεν ἀναμνηστικῶς, διότι ἐνίοτε ἐκινεῖτο ὡς ὑπὸ λυγμοῦ καὶ ρανίδες διαυγῆς διαρρέουσαι διὰ τῶν δακτύλων της ἐπιπτον χαμαί.

Εἰς τὸν θρόνον τῶν φύλλων ἡ νεανὶς ἤγειρε τὴν κεφαλήν. ἦτο ἡ Ἥως καὶ πάλιν. Τί βλέμμα ἦτο τὸ δακρυβρέκτον ἐκεῖνο βλέμμα, ὅπερ ἡ θεὰ ἔρριψε πρὸς τὸν ὠραῖον κυνηγόν; Περιεῖχεν ὄλον τὸν οὐρανὸν τοῦ ἔρωτος καὶ ὄλον τὸν Ἄδην τῆς ἀπελπισίας.

Ὁ Κέφαλος ἠτένιζεν αὐτὴν σιωπῶν. Ἀνεμνησκέτο ὅτι καὶ ἄλλοτε, μὲν πρὸ μηνός, εἶχεν ἰδεῖ αὐτὴν ἐν τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ τόπῳ κλαίουσαν ἐπίσης· ὅτι τῇ ὠμίλησε καὶ τέλος ὅτι αὐτὴ ἐξηφανίσθη πρὸ αὐτοῦ ὡς θεὰ ἀφείσα ὅπισθεν αὐτῆς ροδόχρουν, ἀτμώδη γραμμὴν, ἧτις ἀρχομένη ἀπὸ τῆς συστάδος τῶν θάμνων ὑψούτο πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐχάνετο εἰς τὰ βᾶθη τοῦ ἀπέριου.

— Κέφαλε, τῷ εἶπεν ἡ Ἥως ἐγερευθεῖσα, εἶμαι ἡ δυστυχῆς θεὰ, ἧτις, σχίζουσα διὰ τῶν ροδοχρῶν δακτύλων της καθ' ἑκάστην τὸν μέλανα πέπλον τῆς Νυκτός, βάπτει τὰς ἀνατολάς διὰ ροδίνου χρώματος καὶ μειδιᾷ πρὸς σέ, φωτίζουσα δι' ἀμυδρῶ ἠδέος φωτός τὰ κυνηγετικὰ βῆματά σου. Κέφαλε, εἶμαι ἡ δυστυχῆς Ἥως.

— Σὺ δυστυχῆς, ὦ πότνια θεὰ; εἶπεν ὁ Κέφαλος κινούμενος νὰ γονυπετήσῃ.

Ἡ Ἥως τὸν ἐκράτησε.

— Καὶ διατὶ δυστυχῆς; ἐξηκολούθησεν ὁ νεός. Ἄλλ' εἶχε δίκαιον. Ὁ Τιθωνὸς εἶναι ἀθάνατος.

— Δὲν ἀγαπῶ πλέον τὸν Τιθωνόν, εἶπεν ἡ θεὰ. Εἶμαι δυστυχῆς, Κέφαλε, διότι σὲ ἀγαπῶ.

Τί θὰ ἐδίδετε ἵνα ἦσθε εἰς τὴν θέσιν τοῦ Κεφάλου κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, ἀγνοῶ. Ἄλλ' ὁ νεαρός κυνηγὸς δὲν ἐτραλλάθη ἐκ χαρᾶς, δὲν ἐχάρη καὶ. Ψυχρός, ἀγριὸς μάλιστα, ἐὰν θέλετε, ὡς ὁ Ἰππόλυτος ἐνώπιον τῆς Φαίδρας, συνέσπασε τὰς ὀφρῦς καὶ ἔμεινε σιωπηλός. Ἡ καρδιά του, πλήρης ἐκ τῆς Πρόκριδος, ἦτο ἀναίσθητος, ἀναίσθητος πρὸς πᾶν ὅ,τι δὲν ἦτο ἐκείνη.

Ἡ Ἥως ἔλαβε τὴν χεῖρά του διὰ τῶν δύο της χειρῶν, καὶ ἠτένισεν αὐτόν διὰ τῶν εἰσέτι δακρυβρέκτων ὀφθαλμῶν της.

Μάρμαρον ἂν ἦτο πρὸ αὐτῆς ἤθελε λιγυθῆ ὑπὸ τὸ πῦρ τῶν ὠραίων ἐκείνων ὀφθαλμῶν. Ὁ Κέφαλος δὲν ἐκάμφθη.

— Κέφαλε, τῷ εἶπε, μὴ με ἀποκρούσης. Σ' ἀγαπῶ, δὲν δύναμαι νὰ μὴ σὲ ἀγαπῶ. Ἐκλαυσα τόσον μέχρι τοῦδε διὰ σέ! Ὁ ἀχανὴς οὐρανός, ὅν διακνύω καθ' ἑκάστην, μοὶ φαίνεται στενός ἵνα χωρήσῃ τὸν ἔρωτά μου.

Ἐν τῇ παραφορᾷ τοῦ αἰσθηματος ἐγονυπέτησε.

— Μίαν λέξιν σου εἶπέ μοι συμπαθῆ, εἶπεν ἰκετευτικῶς. Ἐστω καὶ ψευδῆς, εἶπέ μοι ὅτι μὲ ἀγαπᾷς καὶ σὺ. Εἶπέ μοι· τί θὰ σοὶ κοστίσῃ; Εἶμαι θεὰ καὶ ταπεινοῦμαι εἰς τὰ γόνατά σου. Ἄλλὰ τί πρὸς ἐμὲ ἡ θεότης; Ἡ ἀθανασία μοὶ εἶναι ἀπεχθής. Εἶπέ μοι μίαν λέξιν... Ἄφες τὴν Πρόκριδα καὶ ἔλθε μετ' ἐμοῦ. Ἐκείνη εἶναι θνητὴ. Ἡ καλλονὴ της αὐριον δὲν θὰ ὑπάρχῃ, ἐνῷ ἐγὼ εἶμαι ἀθάνατος, νεά, ὠραία αἰωνίως...

— Ὄραία θεὰ, τῇ εἶπεν ὁ Κέφαλος πάντοτε ψυχρός. Ὁ ἔρως τῆς Πρόκριδος μοὶ καταφλέγει τὰ στήθη, ὥστε ἡ ψυχὴ μου ἧτις σὲ ἀκούει δὲν ἔχει διὰ σέ νὰ αἰσθανθῆ εἰμὴ θλίψιν βαθεῖαν. Θεὰ, μὴ φθονῆς τοῦ θνητοῦ ἐμοῦ τὴν μόνην εὐτυχίαν. Λησμόνησον ὅτι μὲ εἶδες καὶ ζήτησον ἀλλαγῆ τὴν ἴσιν τοῦ τραύματός σου.

— Μὲ ἀπώθεις λοιπὸν, Κέφαλε; ἠρώτησεν ὠχρῶσα ἐξ ὀργῆς καὶ ἐγειρομένη ὀρθία ἡ θεὰ.

— Ἀγαπῶ τὴν Πρόκριδα πλείοτερον καὶ τοῦ φωτός, ὅπερ σὺ καὶ ὁ Ἀπόλλων διαχέετε ἐπὶ τὴν γῆν, ἀπήντησεν ὁ Κέφαλος.

— Ἐνθυμήθητι ὅ,τι μοὶ λέγεις κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην.

— Εἶναι ὅ,τι δύναμαι νὰ σοὶ εἶπω. Ἀγαπῶ τὴν Πρόκριδα.

— Λοιπὸν θὰ κλαίῃς δι' αὐτὴν καθ' ὄλον τὸν λοιπὸν σου βίον, εἶπεν ἡ Ἥως.

Καὶ ἐγένετο ἄφαντος.

(Ἐπίσται τὸ τέλος).

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΦΡΑΓΚΙΑΣ.

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

(Συνέχεια και τέλος ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἄφοῦ ἀναγνώσῃ τις ταύτην ἡμῶν τὴν γνώμην περὶ τῶν Φοινισσῶν τοῦ κ. Βερναρδάκη, ὅσο ἔμμενως καὶ ἂν διάκειται πρὸς τὸν ἐκδότην, πιθανὸν εἶνε ὅτι ἤθελεν ἐρωτήσῃ: Πῶς λοιπὸν; Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶνε τοσοῦτον ὑπέροχον ἄλλων ὁμοίων, ὥστε οὐδὲν ἔχει σφάλμα, οὐδεμίαν ἀβλεψίαν, οὐδὲν μνημονικὸν ἀμάρτημα, οὐδεμίαν πεπλανημένην δόξαν; Νομίζω ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς, ἐρωτώμενος τοιαύτην ἐρώτησιν, δὲν ἤθελε διστάσῃ ν' ἀποκριθῇ, ὅτι ὅστις νομίζει, ὅτι δύναται θνητὸς ὢν νὰ γράψῃ βιβλίον τοσοῦτον μάλιστα ὀγκῶδες ὅπως ἀναμάρτητον, πρέπει νὰ εἶνε ἀφόρητος οἰηματίας καὶ δοκησίσοφος. Βιβλία ἐξαιρέτα καὶ ὑπὲρ τὰ πολλὰ ἐξέχοντα εἶνε ὄχι τὰ μηδὲν ἔχοντα σφάλμα, διότι τοῦτο εἶνε ὑπεράνθρωπον ἀλλὰ τὰ ἔχοντα τοσαῦτα προτερήματα, ὥστε αἱ ὀλίγαι αὐτῶν καὶ μικραὶ ἐλλείψεις μένουσιν ἀπαρτήρητοι. Μόνον δὲ κακόβουλος καὶ ἀδικὸς ἐπικριτὴς ἤθελεν αὐτὰς μόνας θηρεύσῃ, ἀμβλυωπῶν πρὸς τὰς ἀρετάς. Καὶ τὰς Φοινίσσας λοιπὸν ταύτας τοῦ κ. Βερναρδάκη διαλθόντες ἡμεῖς κατελήφθημεν τόσον ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων τῆς ἐκδόσεως κριτικῶν καὶ ἐρμηνευτικῶν ἀρετῶν, ὥστε δὲν παρετηρήσαμεν ἢ δὲν ἐσημειώσαμεν τὰ ὀλίγα ἐν αὐτῇ τυχὸν ὑπάρχοντα σφάλματα, θεωρήσαντες αὐτὰ ὡς πάντῃ ἀνάξια λόγου. Εἰς ἐν μόνον χωρίον τῆς τραγωδίας θέλομεν ἐνταῦθα ὀλίγον ἐνδιατριψῆ, τοῦ ὁποίου τὴν ἐρμηνείαν τὴν κατὰ νέον τρόπον ὑπὸ τοῦ κ. Βερναρδάκη γενομένην ἀποδοκιμάζομεν. Καὶ τοῦτο δὲ οὐδαμῶς ἠθέλομεν πράξῃ, ἂν δὲν εἴχομεν ν' ἀντιπροτείνωμεν ἄλλην νέαν κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην ὀρθοτέραν διόρθωσιν καὶ ἐρμηνείαν παρὰ πάσας τὰς μέχρι τοῦδε γενομένας, καὶ ν' ἀποκαταστήσωμεν εἰς τὴν γνησίαν αὐτῆς μορφήν ὁμοίως λαμπράν, ἀλλ' ὁμοίως οἰκτρῶς ἐφθαρμένην Εὐριπίδειον περίοδον, εἴα ἢ ἐν τῇ Ἰσιγενείᾳ τῇ ἐν Ταύροις, στίχ. 208, ἢν ἀλλάξῃ διωρθώσωμεν*).

Τὸ χωρίον τοῦτο εἶνε τὸ περιβόητον χορικὸν τὸ ἀπὸ τοῦ στίχου 202 καὶ ἐξῆς, ὅπερ ποικίλως μὲν ἡρμηνεύθη καὶ διωρθώθη ὑπὸ τῶν παλαιῶν καὶ νεωτέρων ἐρμηνευτῶν, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν τοῦ κ. Βερναρδάκη ὑπομνημάτων, ἀναγινώσκεται δ' ὑπὸ τούτου ὡς ἐξῆς:

(στροφή α')

202. Τύριον οἶδμα λιπούσ' ἔθαν
ἀκροθίνια Λοξία
φοινίσσας ἀπὸ νάσου
205 Φοῖβω δούλα μελάθρων

(*) Ἐν κριτικῇ πραγματείᾳ μετ' ὀλίγον δημοσιευθεσμένη.

Ἴν' ὑπὸ δειράσι νιφοβόλοις
Παρνασοῦ κατενάσθη,
Ἴόνιον κατὰ πόντον ἐ-
λάτῃ πλεύσασα, περιρρύτων
ὑπὲρ ἀκαρπίστων πεδίων
Σικελίας Ζεφύρου πνοαῖς
ἰππεύσαντος, ἐν οὐρανῷ
κάλλιστον κελάδημα

(ἀντιστροφή α')

- 215 πόλεος ἐκπροκριθεῖσ' ἐμᾶς
καλλιστεύματα Λοξία.
Καδμείων δ' ἔμολον γᾶν,
κλεινῶν Ἀγγοριδᾶν
ὁμογενεῖς ἐπὶ Λαίου
πεμφθεῖσ' ἐνθάδε πύργους.

Οἱ στίχοι 202 — 209 μέχρι τοῦ «Ἴόνιον κατὰ πόντον ἐλάτῃ πλεύσασα» ἡρμηνεύθησαν ὀρθότατα ὑπὸ τοῦ κ. Βερναρδάκη—ἐν μόνον ἐν τούτοις παρατηρητέον, ὅτι κατὰ παραδρομὴν βεβαίως δὲν ἐστίχθη κόμμα μετὰ τὸ ἀπὸ νάσου», ἵνα ἐκείθεν ἀρχίσῃ ἡ διὰ τοῦ ἴνα ἐκφερόμενος τελικὸς λόγος «Φοῖβω δούλα μελάθρων Ἴν' ὑπὸ δειράσι νιφοβόλοις Παρνασοῦ κατενάσθη.» — Ἄλλὰ πάντα τὰ μετὰ ταῦτα μέχρι τοῦ στίχου 215 ἀπεριρρύτων ὑπὲρ ἀκαρπίστων πεδίων Σικελίας Ζεφύρου πνοαῖς ἰππεύσαντος, ἐν οὐρανῷ κάλλιστον κελάδημα κτλ.» ὅπως ἐννοοῦνται καὶ ἐρμηνεύονται ὑπὸ τοῦ κ. Βερναρδάκη, ἐξαρτώμενα δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ ῥήματος τοῦ τελικοῦ λόγου «κατενάσθη», πλὴν τοῦ ἄγαν συνεστραμμένου τῆς συντάξεως, ὅπερ δύναται ὁμοίως νὰ συγχωρηθῇ ἐν τοῖς χορικοῖς, δὲν παρέχουσι τὴν ἀληθῆ ἐννοίαν καὶ καταλείπουσι ἀσάφειαν, τὴν ὁποῖαν ὁ νέος ἐκδότης ἐξ εἰκασίας καὶ μόνον κατὰ τὸ φαινόμενον ἀφαιρεῖ. Ἡ θεμελιώδης ἐννοία τοῦ χοροῦ εἶνε κατ' ἐμὴν γνώμην ἡ ἐξῆς: Ἀπῆλθον ἐκ τῆς Τύρου (Τύριον οἶδμα λιπούσα ἔθαν) μὲ σκοπὸν νὰ διαπλεύσω τὸν Ἴόνιον πόντον καὶ νὰ ὑπάγω ἱερόδουλος τοῦ Ἀπόλλωνος ὑπὸ τὰς χιονοβλήτους δειράδας τοῦ Παρνασοῦ, ἀλλ' ἀντὶ τούτου ἦλθον εἰς τὴν γῆν τῶν Καδμείων, ἐπὶ τοὺς πύργους τοῦ ὁμογενοῦς Λαίου, καὶ ἐντεῦθεν προσδοκῶ νὰ μεταβῶ εἰς τοὺς Δελφούς.» Ποία εἶνε ἡ αἰτία δι' ἣν αἱ Φοινίσσαι παρθέναι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκπληρώσωσι τὸν ἐξ ἀρχῆς σκοπὸν τῶν; Ὁ κ. Βερναρδάκης εἰς τοὺς στίχους 206—207 αἴν' ὑπὸ δειράσι νιφοβόλοις Παρνασοῦ κατενάσθη» ὑποσημειώνει τὰ ἐξῆς: «Τὸ ἴνα ἐνταῦθα εἶνε τελικὸν οὐχὶ τοπικόν, καὶ δηλοῖ τὸν σκοπὸν, οὗ ἕνεκα ὁ χορὸς ἔβη Τύριον οἶδμα λιπῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ σκοπὸς οὗτος δὲν ἐξεπληρώθη, κωλυθειῶν ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν πολεμίων τῶν Φοινισσῶν ν' ἀπέλθωσιν εἰς Δελφούς, φοβεῖται δ' ὁ χορὸς μὴ μείνη καὶ ἄχρι τέλους ἀνεκπλήρωτος, τὸ τελικὸν ἴνα φέρεται πρὸς ἀόριστον ὀρι-

στικῆς.» Καὶ περὶ μὲν τοῦ ἴνα τοῦ τελικοῦ μετὰ τοῦ ἀόριστου τῆς ὀριστικῆς ὀρθότατα εἶνε τὰ λεγόμενα. Ἄλλὰ περὶ τῶν ἄλλων δικαίως δύναται νὰ ἐρωτήσῃ τις: πόθεν δῆλον ὅτι αἱ Φοινίσσαι αἱ λιπούσαι τὸ Τύριον οἶδμα ἐκώλυθησαν νὰ φθάσωσιν εἰς Δελφούς ὑπὸ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν πολεμίων; Ἡ ἐπιδρομὴ αὕτη γενομένη διὰ ξηρᾶς ἐξ Ἀργούς ἐπὶ τὰς Θήβας ἦτο ἀδύνατον νὰ κωλύσῃ τὰς ἀπὸ Φοινίκης εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον πλεύσας. Ἡ ἐπιδρομὴ αὕτη κωλύει τώρα τὰς ἐν Θήβαις διατριβούσας Φοινίσσας νὰ μεταβῶσιν ἐντεῦθεν διὰ ξηρᾶς εἰς Δελφούς, ὄχι δὲ καὶ κατὰ τὸν ἀπὸ Φοινίκης πλοῦν. Ἄλλ' αἱ Φοινίσσαι ὁμοίως ἀνεξαρτήτως τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Ἀργείων καὶ ὡς φαίνεται πρὸ ταύτης ἦλθον εἰς τὰς Θήβας. Ἐκ ποίας ἀρά γε κίτιας; Τοῦτο ὁ μὲν Εὐριπίδης δὲν ἐδύνατο νὰ μὴ ἐξηγήσῃ. Οἱ δ' ἐρμηνεύται αὐτοῦ δυστυχῶς δὲν ἐνόησαν, μηδ' αὐτοῦ τοῦ κ. Βερναρδάκη ἐξαιρουμένου, ὅστις πλείστα ἄλλα χωρία τοσοῦτον ὀρθότερον τῶν ἄλλων ἡρμηνεύσειν. Ὁ Εὐριπίδης λέγει ἠρητῶς ὅτι αἱ Φοινίσσαι ὠρμήθησαν ἀπὸ τῆς Τύρου καὶ μέχρι μὲν τίνος, ὑπονοεῖται, οὐρίως ἐπλεύσαν, ἀλλ' εἴτα, πνεύσαντος ἀπὸ δυσμῶν τοῦ Ζεφύρου, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ πλεύσωσιν εἰς τὸν Ἴόνιον πόντον, κατὰ τὴν πρόθεσιν τῶν, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν νὰ καταπλεύσωσιν εἰς τὰ παράλια τῆς Βοιωτίας καὶ νὰ ἔλθωσι πρὸς τοὺς συγγενεῖς Καδμείους, ἵνα ἐντεῦθεν διὰ ξηρᾶς μεταβῶσιν εἰς Δελφούς. Ἄλλ' ἵνα ἐκ τῶν στίχων τοῦ ποιητοῦ ἐξαχθῇ ἡ φυσικωτάτη αὕτη ἐννοία, ἀνάγκη νὰ γεινώσιν εἰς τὸ κείμενον, ὅπως παρὰ τῷ κ. Βερναρδάκῃ φέρεται, αἱ ἐξῆς μεταβολαί: Μετὰ μὲν τὸ ἐλάτῃ πλεύσασα νὰ στιχθῇ ἄνω στιγμῇ μετὰ δὲ τὸ περιρρύτων νὰ προστεθῇ ὁ σύνδεσμος δ' μετὰ τὸ τοῦ στίχου 213 κελάδημα κόμμα, ὡσαύτως καὶ μετὰ τὸ τοῦ στίχ. 215 Λοξία, νὰ διαγραφῇ δὲ ὁ μετὰ τὸ Καδμείων τοῦ ἐπομένου στίχου δ' κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἐνὸς ἀντιγράφου. Οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι αἱ μεταβολαὶ αὗται εἶνε τῆς παραδόσεως ἀνατρεπτικαί: διότι αἱ στίξεις καὶ ἡ προσθήκη ἢ ἀφαίρεσις τοῦ Δ μετὰ τὴν κατάληξιν ΩΝ εἶνε οὐδαμῶς τοῦ κειμένου μεταβολαί. Ἄλλὰ μετὰ τὰς οὕτω γενομένας μεταγραφὰς τὸ χορικὸν ἀνακτᾶ τὴν φυσικωτάτην αὐτοῦ ἐννοίαν καὶ κάλλιστον συντακτικὴν μορφήν, ὁποῖα ὁ Εὐριπίδης μάλιστα συνήθως δίδει εἰς τὰ χορικά του ἔσματος. Τὸ μὲν λοιπὸν κείμενον κατὰ τὴν ἡμετέραν ἀνάγνωσιν ἔχει οὕτως:

(στροφή α')

- 202 Τύριον οἶδμα λιπούσ' ἔβην
ἀκροθίνια Λοξία
φοινίσσας ἀπὸ νάσου,
205 Φοῖβω δούλα μελάθρων

Ἴν' ὑπὸ δειράσι νιφοβόλοις
Παρνασοῦ κατενάσθη,
Ἴόνιον κατὰ πόντον ἐ-
λάτῃ πλεύσασα, περιρρύτων δ'
ὑπὲρ ἀκαρπίστων πεδίων
Σικελίας Ζεφύρου πνοαῖς
ἰππεύσαντος, ἐν οὐρανῷ
κάλλιστον κελάδημα,
(ἀντιστροφή α')

210

215

πόλεος ἐκπροκριθεῖσ' ἐμᾶς
καλλιστεύματα Λοξία,
Καδμείων ἔμολον γᾶν,
κλεινῶν Ἀγγοριδᾶν
ὁμογενεῖς ἐπὶ Λαίου
πεμφθεῖσ' ἐνθάδε πύργους.

ἡ δὲ ἐννοία, φανερά καὶ ἀπλουστάτη, εἶνε ἡ ἐξῆς: Ἀπῆλθον τῆς Τύρου ὡς ἀκροθίνια εἰς τὸν Λοξίαν ἀπὸ τῆς φοινικικῆς νήσου μὲ σκοπὸν νὰ προσέλθω ὡς ἱερόδουλος τοῦ Φοῖβου ὑπὸ τὰς χιονοβλήτους κορυφὰς τοῦ Παρνασοῦ, ἀφ' οὗ περάσω διὰ τοῦ πλοίου τὸν Ἴόνιον πόντον. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ Ζεφύρος ὑπεράνω τῶν Σικελικῶν πεδίων ἐπνευσε, τὸ κάλλιστον ἐν οὐρανῷ κελάδημα, ἂν καὶ εἶχον προκριθῇ ἐκ τῆς ἐμῆς πόλεως ὡς καλλιστεύματα διὰ τὸν Λοξίαν, εἰς τὴν τῶν Καδμείων χώραν ἦλθον, ὀδηγηθεῖσα (πεμφθεῖσα) πρὸς τοὺς ἐνταῦθα πύργους τοῦ Λαίου τοὺς ὁμογενεῖς τῶν κλεινῶν Ἀγγοριδᾶν. Οὐδὲν τούτου οὔτε λογικώτερον οὔτε φυσικώτερον οὔτε ἀπλουστερον, ἢ δὲ καλλονὴ τῆς περιόδου ἀπαράμιλλος, ὁμοία πρὸς τὴν τοῦ χορικοῦ τῆς Ἰσιγενείας, ἣν ἡμεῖς ἀπεδώσαμεν εἰς τὸν Εὐριπίδην δι' ὁμοίως μικρᾶς διορθώσεως. Ἐπειδὴ δὲ ὁ κ. Βερναρδάκης πρὸς ὑποστήριξιν τῆς αὐτοῦ ἐρμηνείας ἐσημείωσε (σ. 311) περὶ τοῦ ὑπὲρ πεδίων Σικελίας χωρία τινὰ εἰς ἀπόδειξιν ὅτι δῆθεν ἡ ὑπὲρ ἀέκφραξις κίνησιν κατευθυνομένη ὄχι πρὸς τὸν Λόγοντα, ἀλλὰ τὸ ἐκ διαμέτρου ἐναντίον, ἀνάγκη ν' ἀποδείξωμεν δι' ἄλλων χωρίων ὅτι ἡ ὑπὲρ μετὰ γενικῆς ἢ αἰτ. ἐκφράζει τὴν ὑπεράνω τινὸς ὀριζήτων κίνησιν καὶ ἐναντίον τοῦ λέγοντος διευθυνομένην, καὶ ὅτι ἐπομένως οὐδαμῶς ἀνελλήνιστον εἶνε νὰ λέγῃ τις, ἐν Θήβαις εὐρισκόμενος, ὅτι ὁ Ζεφύρος ἐκ Δυσμῶν, ἐκ τῆς ἐν ταῖς Λιπαρῆαις ἢ Αἰολίαις νήσοις κατοικίας αὐτοῦ, ὀρηθεῖς ἐπνευσε ὑπεράνω τῆς Σικελίας καὶ ἐκώλυσε τοὺς πρὸς δυσμὰς πλέοντας. Παρ' Αἰσχύλῳ ἐν Ἀγαμέμνονι διηγῆται ἡ Κλυταιμῆστρα (στ. 268 ἐξ) πῶς ὁ φρυκτὸς ὁ ἀπὸ τῆς Ἰδῆς τῆς Τρωϊκῆς μετέδωκε τὴν εἰδησιν τῆς ἀλώσεως τοῦ Ἰλίου εἰς τὰς Μυκήνας. Ἡ κίνησις τοῦ φωτός, ἣτις εἶνε ὁμοία πρὸς τὴν κίνησιν τοῦ ἀνέμου, διευθύνεται ἐναντίον τῆς λεγομένης δὲ ποιητῆς πολλακίς μετεχειρίσθη τὴν ὑπὲρ ἐνταῦθα μὲν μετ' αἰτιατικῆς καὶ ἐν συνθέσει πρὸς ἐκφρασίαν τῶν χωρῶν, ὑπεράνω τῶν ὁποίων ἐκί-

νήθη ἢ λάμψις τῶν φρυκτῶν, οἶον στ. 283

σθένουτα λαμπὰς δ' οὐδέπω μαυρουμένη
ὑπερβοροῦσα πεδίον Ἄσωπου δίκην
φαιδρᾶς σελήνης πρὸς Κιθαίρωνος λέπας
ἤγειρεν ἄλλην ἐκδοχὴν πομποῦ πυρός

καὶ 289

Λίμνην δ' ὑπερβοροῦσιν ἔσκηψεν φῶς

καὶ 293

.....καὶ Σαρωνικοῦ
πορθμοῦ κάτοπον πρῶν ὑπερβᾶλλειν πρῶτω,

ἀλλαχοῦ δὲ μετὰ γενικῆς ἐπὶ ὁμοίᾳ κινήσεως,
οἶον Ἄγαμ. στίχ. 554

ὑπερβοροῦσιν καὶ χθονὸς ποταμίοις

καὶ Ἐπτά ἐπὶ Θήβας στ. 88

βοῶ ὑπερβοροῦσιν
ὁ λευκάσπις ὄρνυται λαβὸς εὐ-
τρεπῆς ἐπὶ πτόλιν διώκων

λέγει ὁ χορὸς ἐν Θήβαις περὶ τοῦ ἐξῶθεν πολι-
ορκοῦντος στρατοῦ τῶν Ἀργείων. Καὶ ἄλλα
πολλὰ δύναται νὰ παρθέσῃ τις χωρία εἰς
ἀποδείξιν τοῦ εἰρημένου. Ἡ δὲ «λέξις ἢ φράσις
ἢ δηλοῦσα σαφῶς καὶ ἀναμφισβητήτως ὅτι ὁ
λέγων φαντάζεται ἐν τῇ περιστάσει περὶ ἧς λέ-
γει τὴν διεύθυνσιν ἀντίθετον πρὸς τὴν φυσικὴν»
εἶνε ἐνταῦθα ἢ ὅλη ἔννοια τοῦ χωρίου ὅτι ἀφοῦ
ἐπνευσεν ὁ Ζεφύρος ὑπερβοροῦσιν τὴν Σικελίαν ἐγὼ κω-
λυθεῖσα τοῦ περαιτέρω πλοῦ, δὲν ἤλθον εἰς Δελ-
φούς πρὸς τὸν Λοξίαν, ἀλλὰ εἰς τὴν τῶν Κα-
δμείων χώραν πρὸς τοὺς Πύργους τοῦ Λαίου. Ὁ
κ. Βερναρδάκης βεβαίως οὐδὲ σικιανὴν εἶδε τῆς τοι-
αύτης ἐννοίας, διότι ἐκώλυτο ὑπὸ τῆς κοινῆς
παρθευομένης γραφῆς καὶ στιξεως· ἀλλὰ
κατὰ τὴν ἡμετέραν διόρθωσιν καὶ ἡ ἔννοια εἶνε
φυσικωτάτη καὶ ἡ φράσις ἐλληνικωτάτη. Ἐξ
ἐναντίας ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κ. Βερναρδάκη
πλὴν τῆς συνεστραμμένης συντάξεως καὶ τῆς
παρασιωπήσεως τοῦ λόγου, δι' ὃν δὲν μετέβη-
σαν αἱ Φοίνισσαι εἰς Δελφούς, πρὸς οὓς ὡς ἱερό-
δουλοὶ ἐξεκίνησαν, ἀλλ' εἰς τὰς Θήβας ὅπου
ὑπὸ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν πολεμίων ἀπεκλείσθη-
σαν, ἡμεῖς εὐρίσκομεν καὶ ἄλλην δυσκολίαν τὴν
ἐξῆς, ὅτι συντάσσει τὸ μὲν ἀπεριβόρτων ὑπερβο-
ροῦσιν πεδίων Σικελίας Ζεφύρου πνοαῖς ἰπ-
πέυσαντος μετὰ τοῦ ἀέκπροκριθεῖσα, τὸ δὲ
ἀέν οὐρανῶ μετὰ τοῦ ἀπόλεως ἐμάς, διασπά-
σας οὕτω δύο φράσεις ἀδιασπᾶστους. Τὸ ἀπό-
λεως ἐμάς δὲν δύναται νὰ συνταχθῇ εἰμὴ μετὰ
τοῦ ἀέκπροκριθεῖσα, διότι τοῦτο οὐδὲν ἄλλο ση-
μαίνει εἰμὴ τὸ προκριθεῖσα (τῶν ἄλλων παρθένων
διὰ τὸ κάλλος) ἐκ (πάσης) τῆς ἐμῆς πόλεως,
δὲν ἔχει δὲ τὴν ἔννοιαν ἢν εἰς αὐτὸ ἀποδίδει ὁ κ.
Βερναρδάκης, συνάπτων τὴν λέξιν ταύτην μετὰ
τοῦ ἀεὶ Ζεφύρου. . . ἰππεύσαντος. Οὕτω συντα-

σομένη ἢ λέξις «ἀέκπροκριθεῖσα» θὰ ἐλαμβάνετο
ὄχι εἰς τὴν κυρίαν καὶ φυσικὴν αὐτῆς σημα-
σιαν, ἀλλ' εἰς τὴν τοῦ ἀποκλειθεῖσα, διότι δὲν
δύναται νὰ ὑποτεθῇ ὅτι οἱ Τύριοι περιέμεναν
νὰ κοπάσῃ ὁ Ζεφύρος, ἵνα ἐκλέξωσι τὰς καλ-
λίστας παρθένους διὰ τοὺς Δελφούς, ἀλλ' ὅτι
τὰς ἀπέστειλαν (ἤδη προκεκριμένους) εὐθὺς
μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ Ζεφύρου. Διὰ τὸ ἀδύνα-
τον λοιπὸν τῆς τοιαύτης ἐκδοχῆς τοῦ ἀέκπρο-
κριθεῖσα ἀδύνατος εἶνε καὶ ἡ ἀπόδοσις τῆς ἀπο-
λύτου μετοχῆς «Ζεφύρου. . . ἰππεύσαντος εἰς
τὸ ἀέκπροκριθεῖσα». Ἐπειτα ἡ ἐκ πρόθεσις τῆς
μετοχῆς ταύτης ἀπαιτοῦσα γενικὴν πῶσιν,
ὅποιαν μόνον τὴν ἀπόλεως ἐμάς ἔχομεν, κρα-
τεῖ αὐτὴν τόσον σφιγκτὰ μὲθ' ἑαυτῆς συνδεδε-
μένην, ὥστε δὲν τὴν ἀφίει νὰ συνταχθῇ μετὰ
τοῦ ἀέν οὐρανῶ ὡς θέλει ὁ κ. Βερναρδάκης,
καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ἡ λέξις αὕτη ἔχει τὴν ση-
μασίαν «κλίμα» ἢν ἀποδίδει εἰς αὐτὴν, ὥστε
τὸ ἀέν οὐρανῶ ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ συναρ-
τῆται πρὸς τὸ «κάλλιστον κελᾶδημα» καὶ νὰ παρ-
σχη τὴν ἐπίσης φυσικωτάτην ἔννοιαν ὅτι ἡ
πνοὴ τοῦ Ζεφύρου εἶνε κάλλιστον (ἐν οὐρανῶ) ἐν
τῇ ἀτμοσφαιρῇ κελᾶδημα.

Περαιόντες τὴν περὶ τῆς ἐκδόσεως ταύτης
τῶν Φοινισσῶν κρίσιν ἡμῶν, εὐχόμεθα ὁ μὲν κ.
Βερναρδάκης νὰ ἐκδώσῃ καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ Εὐ-
ριπίδου δράματα ὅσον τάχιστα μετὰ τῆς αὐ-
τῆς κριτικῆς καὶ ἐρμηνευτικῆς εὐστοχίας, παρα-
λείπων, καθ' ἃ καὶ αὐτὸς ἐπαγγέλλεται, τὸ
πλῆθος ἐκεῖνο τῶν προδήλως ἀδοκίμων ἐρμη-
νειῶν καὶ διορθώσεων, ἃς ἱκανῶς καὶ ἐπιτυχῶς
ἐπολέμησεν ἐν ταῖς Φοινισσαῖς ὁ δὲ Φιλολογικὸς
Σύλλογος, πειθόμενος ἐκ τῆς ἐκδόσεως ταύτης
τοῦ κ. Βερναρδάκη, πόσον ἀπαραίτητος εἶνε ἡ
γνώσις τῆς νεωτέρας ἐλληνικῆς καὶ ἡ χρῆσις
αὐτῆς πρὸς ἐρμηνείαν τῶν ἀρχαίων, νὰ ζητῇ
ἐκδότας οὐχὶ ἀλλογενεῖς, ἀλλ' ὁμογενεῖς—ἐννο-
εῖται τοὺς πρὸς τὸ ἔργον ἀξιοχρέους.

Μηνὶ Ἰουνίῳ 1888.

I. ΠΑΝΤΑΖΙΑΝΗΣ.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαυδίου.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Γυνὴ τις πράγματι ἐνέτυχεν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ
βίου του, γυνή, ἢν συνήνησεν ἐν Φονταίνεβλώ, τὸ
ὅποιον κατέστη τόσον ἐξαιρέτως ποιητικὸν δι'
αὐτὸν, ἀφοῦ ὑπῆρξε τόσον πένθιμον. Συννητήθη
τυχαίως εἰς τὸ δάσος καὶ ἐγνωρίσθη εἰς τὴν
κοινὴν τοῦ ξενοδοχείου τράπεζαν μετὰ νεάνιδος
αἰνιγματώδους ὡς σφιγγὸς καὶ ἐλκυστικῆς ὡ,
ὀπτασίας, μετ' Ἄγγλιδος ξανθῆς, λεπτοφύσης

ψυχρᾶς κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀβρᾶς, μὲ μειδιάμα
παιδίου καὶ προτομὴν μορφῆς ἀναγλύφου, ἣτις
διήρχετο τὸ θέρος ἐν Φονταίνεβλώ, ἀφοῦ διήλ-
θε τὸ ἔαρ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ τὸν χειμῶνα ἐν Νι-
καίᾳ. Ἦτο Ἄγγλις ἡμιστὰ Ἄγγλις, ἀνατρα-
φεῖσα εἰς Παρισίους ἐντὸς ἐνὸς τῶν παρθενω-
γείων τῶν εἰδικῶν διὰ τὰς ξένας καὶ κυρίως
διὰ τὰς Ἀμερικανίδας, καλλονὴ ἐκ τῶν κο-
σμοπολιτικῶν ἐκείνων, γινώσκουσα πάντα τὰ
ξενοδοχεῖα τῆς Εὐρώπης, μία τῶν ξένων ἐκεί-
νων νομάδων περιηγητριῶν, αἵτινες ὡς ἐστὶν
ἔχουσι τὸ ἐν εἶδει αἰθούσης βαγόνιον καὶ ὡς δια-
μονὴν τὴν κλινοφόρον ἀμαξάν τοῦ σιδηροδρό-
μου, ἐκ τῶν διαβατικῶν ἐκείνων πτηνῶν, αἵτι-
να ἀφίνοσι τῆδε κακεῖσε τὸ πτέρωμά των, χω-
ρὶς νὰ πῆξωσιν οὐδαμῶς φωλεῶν. . .

Ἡ μὲν Ἑλλεν Μόργαν ἐταξείδευσεν μετὰ τῆς
μητρὸς της, εὐσάρκου ἀγγλίδος, μὲ τὴν ὄψιν
ἐρυθρὰν ὡς μῆλον καὶ ἐρρυτιδωμένην. Ἡ μήτηρ
της ἦτο χήρα, ἐλέγετο δὲ σύζυγος ἀξιωματι-
κοῦ φονευθέντος εἰς τὸν τελευταῖον κατὰ τῶν
Ἀσαντῆ πόλεμον, τοῦθ' ὅπερ ἴσως ἦτο ἀληθές.
Ἐν τούτοις ἐλάλει λίαν συνεχῶς περὶ τούτου,
ἐνίοτε δὲ παρίστα διαφοροτρόπως τὰ περιστατι-
κά τοῦ θανάτου τοῦ συναγματάρχου συζύγου
της. Προσέθετεν ὅμως ὅτι ἡ περὶ αὐτοῦ διή-
γησις τῶν Καιρῶν διέφερεν ἀπὸ τὴν διήγησιν
τοῦ Ἡμερησίου Τηλεγράφου.

Ὁ Ροβέρτος εὖρε τὴν μητέρα ὁπωσοῦν γε-
λοῖαν, ἀλλὰ τὴν θυγατέρα θελκτικωτάτην.
Ἀφῆθη νὰ κυριευθῇ ἀπὸ αἰσθημα, ὅπερ καθ'
ἐκάστην ἠδύνατο καὶ ἐπλήρου τὴν ζωὴν του, ὅτε
δὲ ἡ μαρκησία ἀπέθανεν, ἠγνόει παντελῶς τὸ
δράμα καὶ τὴν ἀπρόοπτον λύσιν τῶν ἐρώτων
τοῦ Ροβέρτου.

Καὶ ἦτο δράμα χυδαῖον, φρικτῶς θλιβερόν
ἐν τῇ σκληρᾷ χυδαίότητι του. Ἦτο ἀπλῆ τυ-
χοδιωτικὴ ἐκείνη, ἢν συνήνησεν, πλάσμα ἐξαι-
σίως ὠραῖον, ἀληθῶς, καὶ ἀξίεραστον, μὲ ὀφθαλ-
μοὺς ἔχοντας τὴν ἀθῶαν προσήθειαν παρθένου
ὑπὸ κόμην ξανθὴν, χρυσὴν σχεδὸν—κόμην περι-
βάλλουσαν τὴν κεφαλὴν της ὡσεὶ διὰ στεφάνης
ἡλιακῶν ἀκτίνων—πλάσμα ἐξαισίον, θαυμα-
στόν, ἀλλὰ σχεδὸν ἑταίρα, γεννηθεῖσα εὐπορος
καὶ καταστάσα πτωχὴ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ
πατρὸς της, ὅστις δὲν ἤθελε νὰ τὴν ἀναγνωρί-
σῃ, ὀρκισθεῖσα δὲ νὰ πλουτίσῃ· ὑπολογίζουσα
ἀπὸ τῆς ἐφήβου της ἡλικίας τὰς πιθανότητας,
ἃς νέα καλῶς ἀνατετραμμένη κέκτηται ὅπως
συνάψῃ καλὸν συνοικέσιον, ὅταν ἔχῃ καλλονὴν
ἀτάραχον, καὶ περιφέρουσα ἀνὰ τὸν κόσμον τὸ
γαλήνιον πρόσωπόν της, τοὺς πρασίνοους καὶ
ἐμποιοῦντας αἰσθησὶν ὀφθαλμοὺς της καὶ τὸ ἀό-
ριστόν της μειδιάμα πλυνόμενον ἐπὶ χειλέων
λεπτῶν, ἠδονικῶς καμπύλων.

Τίνι τρόπῳ, διὰ τίνας θαύματος, ἡ μήτηρ

ἐκείνη καὶ ἡ θυγάτηρ, περιπλανώμεναι ἀπὸ τῶν
σταθμῶν τῶν λουτρῶν εἰς τὰς πόλεις τῶν δια-
σκεδάσεων, ἠδύνατο νὰ διατηρῶσι τὴν κατ'
ἐπιφάνειαν πολυτέλειαν, ἢν ἐπεδείκνυον, κατα-
τρίβουσαι τὰ διάτρητα ὑποδήματά των εἰς
τὰ δωμάτια τῶν ξενοδοχείων καὶ ἐκθέτουσαι
εἰς τοὺς χοροὺς τῶν λεσχῶν ἐν Διέπτη ἢ εἰς
τὰς συναυλίας τῆς πλατείας Δεννεκούρ ἐν Φον-
ταίνεβλώ ἐνδυμασίας ἐπιδεικτικᾶς καὶ ὑπερ-
μεγέθη τιμαλφῆ κοσμήματα, προκαλοῦντα τὴν
προσοχὴν, ψευδῆ πιθανῶς; Ποία ἀπόκρυφος
πηγὴ παρείχε τὰ μέσα εἰς τοιαύτην ἄσημον
πολυτέλειαν; Τίς ἠδύνατο νὰ τὸ ἐξηγήσῃ,
ἀφοῦ ἐπὶ τέλους οὐδεὶς ἐγίνωσκε τί πραγματι-
κῶς ἦτο ἡ κυρία Μόργαν καὶ ἡ θυγάτηρ της;

Καὶ τί ἔμελε τὸν Ροβέρτον; Δὲν εἶχε ζήσει
ἀρκετά, ὥστε νὰ εἶνε εἰς θέσιν ν' ἀναλήθῃ καὶ νὰ
διακρίνῃ τὸ ἐπίφοβον, τὸ ὑποκρυπτόμενον ἐν τῇ
ψυχρᾷ καὶ ἀβρᾷ γοητείᾳ τῆς Ἑλλεν Μόργαν.
Ἡ καταπεπνιγμένη ἕως τότε νεότης του ἀνε-
βλάστανε τείνουσα πρὸς τὴν ὠραίαν ἐκείνην νε-
ανίδα ὡς φυτὸν ποθοῦν τὸ φῶς. Ἐμεθύσκετο
ἐκ τῆς χάριτός της, ἐδίψα τὴν καλλονὴν της.
Ἦτο πρόθυμος, ὅπως ζήσει μίαν ὥραν μετὰ τῆς
Ἑλλεν, νὰ προβῇ εἰς οἰανδήποτε παραφροσύ-
νην. Ἡ Ἑλλεν Μόργαν ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ
μίαν μόνον, ἀλλ' ἀποφασιστικὴν.

Πῶς καὶ τότε ἔχει τὸ δικαίωμα ὁ ἐντιμὸς
ἀνὴρ νὰ εἴπῃ πρὸς ἐντιμὸν νεάνιδα ὅτι τὴν ἀ-
γαπᾷ; Ὅταν ζητήσῃ παρ' αὐτῆς νὰ γείνη
σύζυγός του. Ὁ κ. δὲ Μομβρέν ἄλλο τι δὲν εἶχε
νὰ πράξῃ εἰμὴ νὰ νυμφευθῇ τὴν μίαν Ἑλλεν. Ἡ
Ἑλλεν τὸν εὕρισκε θελκτικόν, ἀξίεραστον, κα-
λῆς οἰκογενείας· καλλίτερον δὲν ἐπόθει.

Τότε ὅμως ὁ Ροβέρτος εἰλικρινῶς μὲ τὴν ἀ-
φέλειαν τῶν ἐντίμων χαρακτῆρων ἀνεκοίνωσεν
εἰς τὰς δύο ἐκείνας γυναῖκας τὰς ἠθικὰς δυ-
σχερείας, καθ' ὧν ἔμελλε νὰ προσκρούσῃ. Οὐδέ-
ποτε ἡ μαρκησία, ἡ μήτηρ του, ἤθελε συγκα-
νεύσει εἰς γάμον, οὐ αὕτη δὲν ἤθελε λάβει γνῶ-
σιν, εἰς συνοικέσιον μετὰ ξένης, ἀνηκούσης εἰς
θρήσκευμα ἀλλότριον τοῦ ἰδικοῦ της, κατ' οὐδέ-
να λόγον δὲ αὐτὸς ὁ Ροβέρτος δὲ Μομβρέν δὲν
ἤθελε νὰ προξενήσῃ ἔστω καὶ τὴν ἐλαχίστην θλί-
ψιν εἰς τὴν μητέρα του. Ἐξεπλάγη δὲ τὰ μέ-
γιστα ἰδὼν ὅτι ἡ τοιαύτη ἐκμυστήρευσις δὲν
ἐνεποίει μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τὰς κυρίας ἐκεί-
νας. Καθίστα γνωστὸν εἰς τὴν κυρίαν Μόργαν
καὶ τὴν θυγατέρα της ὅτι αὐταὶ πρό πολλοῦ
καλῶς ἐγίνωσκον.

Μετὰ σαφηνεῖας προπαρεσκευασμένης ἐν τῇ
ἀπαντήσῃ της ἡ Ἑλλεν ἀπάντησε τότε ὅτι
μὲ τὸν καιρὸν ἠδύνατο νὰ μεταβληθῇ ἴσως ἡ
ιδέα τῆς κυρίας δὲ Μομβρέν. Οὐδ' αὐτὴ οὐδ' ἡ
κυρία Μόργαν ἐννόουν νὰ προξενήσῃ τὴν ἐ-
λαχίστην ἀφορμὴν δυσαρκετικῆς εἰς τὴν μαρ-

κησιαν. Ἀφοῦ ὁ κόμης δὲ Μομβρέν ἦτο ἐλεύθερος εἰς τὰς πράξεις του, ἤρκει εἰς τὴν Ἑλλεν νὰ ἔχη τὸν λόγον του, ὀλίγον δ' ἐνδιεφέρετο αὐτῇ, ἀφοῦ ἤθελε γείνει σύζυγός του κατὰ τοὺς ἀγγλικούς νόμους, νὰ περιμένη ἐπὶ διάστημα τι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον μακρόν, ἕως νὰ δυνηθῇ νὰ φέρῃ δημοσίᾳ τὸν τίτλον τῆς κομήσεως δὲ Μομβρέν. Παρεδίχετο νὰ μείνῃ Ἑλλεν Μόργαν, διότι ἠγάπα τὸν Ροβέρτον καὶ ἐπόθει νὰ ἴδῃ αὐτὸν εὐτυχῆ, ὅπως ἐπόθει ν' ἀφήσῃ τὴν μαρκησίαν ἠσυχον εἰς τὸ εἰρηνικὸν τῆς ἐνδιαίτημα.

Τὸ πάθος μωρκίνει τὸν ἄνθρωπον. Ὁ Ροβέρτος συγκατένευσεν εἰς ὅλα· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἰκέτευσε τὴν Ἑλλεν νὰ καταστῇ σύζυγός του. Ἐζήτησε παρ' αὐτῆς συγγνώμην διότι ἐδίδεν εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομά του κρυφίως... Ἄλλ' εἶχε δικαίον αὐτῇ... βραδύτερον... μετ' ὀλίγον ἴσως θὰ παρουσίαζεν εἰς τὴν μαρκησίαν τὴν ξένην, τὴν διαμαρτυρομένην. Ἀνεχώρησεν. Μετέβη μετὰ τῆς Ἑλλεν εἰς Ἀγγλίαν. Ἡ πρόσκλησις τοῦ λόρδου Χάρτλεϋ παρείχεν αὐτῷ πρόσχημα διὰ τὴν ἀφροσύνην του.

Ἡ κυρία Μόργαν ἠκτινοβόλει ἐκ χαρᾶς κατὰ τὴν ἱεροτελεσίαν, γενομένην εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ Λονδίνου, ἢ δὲ Ἑλλεν ἔλεγεν εἰς τὸν Ροβέρτον μετὰ τὴν εὐλογίαν τοῦ ἱερέως:

— Τώρα ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ σὲ ἀγαπῶ. Ἀγάπα με πάντοτε!

Μετὰ τὸ συνοικέσιον ἡ Ἑλλεν ἐπανῆλθεν εἰς Γαλλίαν καὶ κητέουσε μετὰ τῆς μητρὸς τῆς εἰς Παρισίους, εἰς οἶκον οὗ οὗ ὁ Ροβέρτος συχνὰ τὰς ἐπισκέπτετο. Αἱ δύο γυναῖκες ἔφερον τὸ ὄνομα Μόργαν, ἀλλὰ πολλάκις ἐν τούτοις ὁ κόμης παρετήρησεν εἰς τοὺς λογαριασμούς ἐμπορικῶν τιμῶν καταστημάτων τὴν ἐπιγραφὴν: «Ἡ κυρία κόμισσα δὲ Μομβρέν». Τὸ τοιοῦτο ἐνεποιεῖ αὐτῷ παράδοξον ἐντύπωσιν. Ἐφαίνετο αὐτῷ ὅτι ἡ Ἑλλεν ἐνοσφίζετο, ἐσφετερίζετο τὸν τίτλον ἐκείνου, ὃν ἐν τούτοις αὐτὸς τῇ εἶχε δωρήσει.

— Ἐσο φρόνιμος, σὲ παρακαλῶ! Ἄφησέ με νὰ τὸ ἀνακοινώσω ἐγὼ μίαν ἡμέραν εἰς τὴν μητέρα μου...

— Ναί, ἀπάντα ἡ Ἑλλεν. Ἡ μήτηρ μου διέπραξεν αὐτὸ τὸ λάθος. Ἀλλὰ συγχώρησέ την. Ὑπερφανεύεται τὸσον γινώσκουσα ὅτι ἡ κόρη τῆς φέρει τὸ ὄνομά σου!

Ὁ Ροβέρτος τὰ πάντα συνεχώρει καὶ τὰ πάντα ἐννοεῖ. Ἠγάπα τὴν Ἑλλεν παραφόρως, θὰ τὴν ἠγάπα δὲ εἰς τὸ ἐξῆς ἔτι μᾶλλον, θὰ τὴν ἐλάτρευε, διότι ἔμελλε νὰ γεννηθῇ ὅσον οὐκ ἐν τέκνον. «Α! τὸ παιδίον ἐκεῖνο!... Αὐτὸ μὲ τὰς μικρὰς του ἀθῶας χεῖρας θὰ ἰκέτευε καὶ θὰ συνηγόρει παρὰ τῇ μαρκησίᾳ ὑπὲρ τοῦ Ροβέρτου» θὰ ἐζήτησε παρὰ τῆς κυρίας δὲ Μομβρέν

νὰ ἐπιτρέψῃ ὅπως εἰσελθῇ εἰς τὴν οἰκογένειαν ἡ Ἑλλεν Μόργαν, ἀφοῦ ἐξ αὐτῆς, ἐκ τῆς Ἀγγλίδος εἶχε γεννηθῇ...

Πλὴν ἡ κυρία δὲ Μομβρέν ἐπέπρωτο ν' ἀποθάνῃ πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ τέκνου. Παρεκτός δὲ τῆς σφοδρᾶς υἱϊκῆς θλίψεως τοῦ ὁ Ροβέρτος ὑπέστη καὶ ἄλλην ὀδύνην ἐπίσης σκληρὰν καὶ ἐνόμισεν ὅτι εἶδε τὰ πάντα περὶ αὐτὸν καταρρέοντα. Ἡ Ἑλλεν Μόργαν καθίστα αὐτῷ γνωστὸν δι' ἐπιστολῆς τῆς πεμφοθείσης εἰς Μελέν ὅτι ἐννοεῖ νὰ συμπεριληφθῇ καὶ τὸ ἰδικόν της ὄνομα εἰς τὰς νεκρωσίμους ἀγγελίας, καὶ ὅτι ἀφοῦ ἡ μαρκησία εἶχεν ἀποθάνει καὶ τὸ ἐμπόδιον ἤρκετο, ἡ νεόνυμφος ἀπῆται τὰ δικαίωμάτα τῆς.

Ἡ τραγικὴ ἐκείνη λέξις «ἐμπόδιον» ἀναγνωσθεῖσα πλησίον τῆς ἐπιθανατίου κλίνης, ὅπου μετὰ τῶν κητρίων λαμπάδων ἀνεκλύετο ἡ μήτηρ του, ἔκαμε τὸν Ροβέρτον νὰ φρικιάσῃ ἐκ λύπης καὶ σχεδὸν ἐξ ὀργῆς. Εὗρισκε φοβερὰ πρῶτον τὴν ἀπαίτησιν τῆς Ἑλλεν. Ἦτο βέβαιος ὅτι ἂν ἡ κατάστασις τῆς τῇ τὸ ἐπέτρεπε, θὰ ἤρχετο εἰς Μελέν ὅπως καταλάβῃ τὴν θέσιν τῆς, ἔστω καὶ ἂν ἐγένετο ἀφορμὴ σκανδάλου. Ἡ ἐντύπωσις καὶ ἡ πεποίθησις ἐκείνη τὸν ἔκαμνον φρικτὰ νὰ πάσχῃ.

Διὰ πρώτην φοράν ἐσυλλογίσθη ἐναγωνίως μήπως ἠπατήθη περὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς Ἑλλεν. Μία ἀποκάλυψις αἰφνιδίως, ἀπότομος, ἐπελθούσα ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρὸς του, τὸν ἐκεραύνωσεν. Κοσμηματοπώλης τις τοῦ Ρῆτζεντ — Τσίρκους ἐν Λονδίῳ, ὅστις πρὸ ἐτῶν ἀνέμενε τὴν πληρωμὴν κοσμημάτων δοθέντων ἐπὶ πιστώσει εἰς τὴν μίς Ἑλλεν Μόργαν, ἀπῆται παρὰ τοῦ κ. κόμητος δὲ Μομβρέν τὴν πληρωμὴν τοῦ χρέους τοῦ συναφθέντος παρὰ τῆς θυγατρὸς τῆς μίς Λουκίας Θόμψων, λεγομένης κυρίας Μόργαν, πρώην παραπληρωματικῆς χορευτρίδος ἐν τινὶ θεάτρῳ τοῦ Λονδίνου. Ἐνυπῆρχε μάλιστα εἰς τὸ λεκτικόν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ πιστωτοῦ εἶδος τι ἀπειλῆς ὑπολανθανούσης, ἣτις ἐφαίνετο ὑποδεικνύουσα ὅτι ἂν δὲν ἐξωφλεῖτο ὁ λογαριασμός, ἠδύνατο νὰ ἐπακολουθῇ δίκη, καθ' ἣν θ' ἀπεκαλύπτετο ἡ ἀρχικὴ καταγωγὴ τῆς νεαρᾶς κομήσεως καὶ μελλούσης μαρκησίας δὲ Μομβρέν.

Ὁ Ροβέρτος ἔμεινεν ἐμβρόντητος. Τὸν τίτλον ἐκείνου τῆς μαρκησίας, τὸν ἀνήκοντα εἰς τὴν μητέρα του, ἀνεγίνωσκε διὰ πρώτην φοράν ἀναφερόμενον εἰς τὴν σύζυγόν του — διότι ἦτο σύζυγός του! — ἀνκφερόμενον δὲ παρ' ἀνδρὸς προφανῶς ὀργισμένου διότι ἠπατήθη καὶ ἀπαιτούντος ἐν ἐλλείψει τῶν χρημάτων τὴν ἐπιστροφήν τῶν τιμαλφῶν κοσμημάτων, δι' ὧν εἶχε στολισθῇ ἀδικὰ νὰ περιτρέχῃ τὸν κόσμον. Ὁ νεὸς ἀνεγίνωσκε καὶ ἐπανεγίνωσκε τὴν ἐπιστο-

λὴν τοῦ ἐμπόρου, ἀπλήστως ἐπιθυμῶν νὰ μάθῃ τι πλέον, ἐλπίζων νὰ μακτεύτῃ, νὰ διακρίνῃ τι ὑποκρυπτόμενον μετὰ τῶν γραμμῶν. Χορευτρία θεάτρου ἦτο λοιπὸν ἡ εὐσαρκὸς καὶ σεβασμία ἐκείνη κυρία, ἣτις ὠμίλει μετὰ συγγιήσεως περὶ τοῦ συνταγματάρχου τοῦ πεσόντος ἐκεῖ πέραν ὑπὸ τὰ δόρατα τῶν μαύρων!... Ἦτο λοιπὸν ἡ σύζυγός του θυγάτηρ χορευτρίδος!... Καὶ πῶς λοιπὸν ἀνετράφη; Ὅποιον ἦτο τὸ παρελθὸν τῆς εἰκοσιτετραετίδος ἐκείνης γυναικός, τῆς τὸσον ὠραίας, τῆς τὸσον εὐειδούς καὶ ἑλκυστικῆς, ἣτις καὶ αὐτῇ ἴσως ὑπέστη τοὺς πειρασμούς, οὐς ἐνέπνευεν;

Ἦτο ξένη! Ἐφαίνετο εἰς τὸν Ροβέρτον ὅτι ἡ ὀμίχλη τοῦ πορθμοῦ τῆς Μάγνης διὰ μίαν ἐγερθεῖσα ἀπέκρυπτεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ὁλόκληρον ὑπαρξίν ὑποπτον, περιπεταῖας σκοτεινὰς καὶ ἀπεχθεῖς. Ἐν τούτοις ὅμως ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ ψευδῆται ὁ πιστωτὴς ἐκεῖνος. Ἦσαν ἴσως οἱ λόγοι του ἀπειλαὶ ὀργισμένου ἐμπόρου. Ὁ Ροβέρτος ἀπεφάσισε νὰ ἐρωτήσῃ τὴν Ἑλλεν. Ἐξ αὐτῆς θὰ ἐμάνθανε τὴν ἀλήθειαν, ἀλήθειαν ἴσως καθησυχαστικὴν.

Μετέβη εἰς Παρισίους. Ἀνέμενε νὰ ἴδῃ συγκινήσιν τινα εἰς τὴν Ἑλλεν, ταραχὴν καὶ ἐν ἀνάγκῃ τύψιν συνειδύτος. Εἰς τὸ οἶκον τὸ κατεχόμενον παρὰ τῆς κυρίας Μόργαν καὶ τῆς θυγατρὸς τῆς, ἐν τῇ ὁδῷ τῆς Βουλῶνης εὗρε τὰς δύο γυναῖκας προγευματιζούσας κατὰ μόναν, φερούσας πένθιμα ἐνδύματα, ἀλλ' ἐχούσας τὸ ἦθος παιδρότατον. Ἐφθασεν εἰς τὴν στιγμὴν τῶν ὀπωρικῶν, ἢ δὲ κυρία Μόργαν κατέπιεν ἐν τάχει ἐν δαμάσκηνον ἐμβεβαπτισμένον εἰς ρακίον, διὰ ν' ἀπομαζῇ τοὺς δακτύλους καὶ τείνῃ πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα.

Ὁ Ροβέρτος ἤθελε νὰ ὀμιλήσῃ πρὸς τὴν Ἑλλεν μόνην. Ἡ μήτηρ ἀπεσώθη. Τότε ὁ νεαρὸς κόμης ἔσχε τὴν προαίτησιν, κατόπιν δὲ καὶ τὴν βεβαιότητα ὅτι ὁ ἔμπορος ἐκεῖνος τοῦ Λονδίνου ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν, φρικτὴν ἀλήθειαν. Ὑφίστατο μετὰ πρᾶου φλέγματος, μετ' ἀπελπιστικῆς ἀταραξίας τὰς ἐρωτήσεις καὶ τὰς ἐπιπλήξεις. Ἀπάντα: «Πολὺ καλὰ!... καὶ ἴσως χωρὶς νὰ ταραχθῇ, διατηροῦσα τὸ λεπτόν καὶ ἀθημονίαν ἐμποισῶν μειδιᾶμα τῆς καὶ τὸ ψυχρὸν βλέμμα τῆς ἐπὶ τῆς ὡς σαζονίδος παρθένου μορφῆς τῆς.

— Τότε λοιπὸν ὄφειλε πράγματι τὰς 2500 λίρας στεργλίνας εἰς τὸν Σμιθφελδ;

— Ναί, ἀλλὰ τοῦτο ἐσήμαινεν ἀπλῶς ὅτι ἔχαιρε πιστώσιν εἰς τὸν τόπον τῆς.

— Ἡ μήτηρ τῆς ἐχρημάτισε χορευτρία θεάτρου;

— Ναί... ἀλλ' ἐχρημάτισεν ἐπίσης καὶ ἠθοποιὸς καὶ ἠυδοκίμησε μάλιστα. Ἐγκατέλιπε

τὸ θεάτρον μόνον ὅπως ἀκολουθήσῃ τὸν συνταγματάρχην Μόργαν.

— Τὸν πατέρα σου; ἠρώτησεν ὁ Ροβέρτος.

— Τὸν πατέρα μου. Ἦτο ἐξαιρετὸς ἄνθρωπος, τέλειος εὐπατρίδης. Ἀλλὰ πολὺ ὀλίγον τὸν ἐγνώρισα. Ἐμενε διαρκῶς σχεδὸν εἰς τὰς Ἰνδίας πρὶν ἢ ὑπάγῃ νὰ φονευθῇ εἰς τὴν χώραν τῶν Ἀσκντῆ.

Καὶ διατί ἡ Ἑλλεν νὰ μὴ εἶπῃ τι ἕως τότε περὶ τοῦ παρελθόντος ἐκείνου; Διατί ἄφινε νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἀποκάλυψις ἐκ συμπτώσεως; Ὡ! ἀπλούστατα διότι δὲν ἀπέδιδε μεγάλην σπουδαιότητα εἰς ἐκείνας τὰς ὁποίας ἀπεκάλει ἀσημάντους λεπτομερείας. Οἰαδῆποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ καταγωγὴ τῆς, εἴτε θυγάτηρ ἠθοποιῶ ἦτο εἴτε θυγάτηρ λαίδης εὐγενούς, πάντοτε ἀπέμενε ἡ αὐτή, ταυτέστι πλάσμα γεννηθὲν ὅπως ἀγαπᾷ καὶ ὅπως ἀγαπᾶται, ἣτις ἀπέφερεν εἰς τὸν κόμητα Μομβρέν τὴν καλλονὴν τῆς ἀντὶ τοῦ ὀνόματός του. Μάλιστα! Ἦτο σαφὲς καὶ ἀπλοῦν. Ἐὰν συνῆψε χρεῖα πρὸς τὸν Σμιθφελδ, τὸ ἔπραξε διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ διαπρίψῃ εἰς τὸν κόσμον καὶ ἂν ὁ ἀδαμαντοπώλης τὴν ἐνεπιστεύθη, σημεῖον ὅτι ἐγίνωσκεν ὅτι ἡ Ἑλλεν Μόργαν θάπτον ἢ βράδιον θὰ τὸν ἐπλήρωσεν. Ὁ Ροβέρτος ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἂν δὲν εἶχεν δεχθῇ ἐνωρίτερον νὰ γείνη σύζυγος εὐπατρίδου τινός, τοῦτο προήρχετο ἐκ τοῦ ὅτι δὲν τῆς ἤρρεσε κανεὶς ἐκ τῶν τῶσον λόρδων καὶ εὐγενῶν κυρίων, οἵτινες ἐπέζητησαν τὸν ἔρωτά τῆς. Ταῦτα δὲ εἰπούσα παρακάλει τὸν κ. δὲ Μομβρέν νὰ μὴ τὴν καθιστᾷ νευροπαθῆ, διότι ἔμελλε νὰ γεννήσῃ αὐτῷ τέκνον, τὸ ὅποιον ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ ὑποστῇ τὴν βλαβερὰν ταύτην ἐπίδρασιν.

Ὁ Ροβέρτος κατελαμβάνετο ὑπὸ εἶδους τινός ἀορίστου μέθης ὁσάκις ἀνελογίζετο τὸ παιδίον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἔμελλε νὰ σφίγῃ εἰς τὰς ἀγκάλας του. Τὸ ἐλάτρευε πρὶν ἢ γεννηθῇ. Ἐνόμιζεν ὅτι ἡ ἠδονὴ, ἣν θὰ ἠσθάνετο ἀνατρέφων μικρὸν ὄν, ζῶν ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ζωῆς, ἀπορρέον ἐξ αὐτῆς τῆς καρδίας του, σάρκα ἐκ τῆς σαρκός του, θὰ ἤρκει διὰ τὴν ὑπαρξίν του. Μὴ ἔχων σκοπὸν τινα βίου ἕως τότε, θὰ εἶχεν εἰς τὸ ἐξῆς τοιοῦτον γενόμενος πατήρ. Καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ ραδίνου ἐκείνου πλάσματος ἐντὸς λίκνου ἀναπαυομένου δὲν ἐπέτρεπεν αὐτῷ νὰ βλέπῃ ἐν τῇ Ἑλλεν ἄλλο τι εἰμὴ τὴν μητέρα. Ἦτο δὲ ὁ Μομβρέν ἐκ τῶν ἀπλοϊκῶν ἐκείνων, εἰς οὓς ἡ λέξις μήτηρ ἀνακαλεῖ πάντοτε τὸ ἐπίθετον ἱερά.

Ναί, ἦτο ἱερά ἡ Ἑλλεν ἐκείνη μὲ ὄλον τὸ ψεῦδος τῆς, τὸ ὅποιον διείδεν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐληθμονίαν τὸ ψεῦδος ὅπως ἐνθυμηθῇ μόνην τὴν πραγματικότητα, τὸν ἔρωτα τῆς ὠραίας ἐκείνης νεάνιδος, ἣτις καθίστα αὐτὸν πατέρα τέκνου τὸ ὅποιον ἔμελλε ν' ἀγαπᾷ. Τὸ τεχθὲν ἦτο θυγά-

πριον και ὁ κόμης Μομβρέν τὴν ἐπαύριον τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐγεννήτο ἡ μικρὰ Κυπριακή, ἀπεκάλυπτεν εἰς τὸν μαρκήσιον τὸ ἀπόκρυφον τοῦ γάμου του, τρηθέντος μυστικοῦ ἐνόσω ἔζη ἡ μαρκησία.

Ὁ Ροβέρτος ἐν τῇ ὁρμῇ μιᾶς τῶν ἐκμυστηρευσέων ἐκείνων τῶν πλήρων εἰλικρινείας, αἵτινες ἐπονται μετὰ τὰς μεγάλας χαρὰς ἢ τὰς μεγάλας λύπας, οὐδὲν ἀπέκρυφεν ἀπὸ τὸν πατέρα του ἐξ ὧσιν ἔμαθεν· τοῦ τὰ ἐνεπιστεύθη ὅλα ὡς εὐπατρίδης πρὸς εὐπατρίδην. Καὶ τοσοῦτω περισσώτερον ἀπεκάλυπτε τὸ ἄλλος τῆς καρδίας του, ὅσῳ αὐτὴ ἦτο περισσώτερον τετραυματισμένη καὶ κίμασσοσα, ὡς πληγὴ ἥς τὰ χεῖλη διαστέλλονται ὑπὸ τῶν ὀνύχων. Ὁ μαρκήσιος ἤκουσε τὴν ἐκμυστήρευσιν ὠχρὸς ὡς κατάδικος. Ἀπήντησεν εἰς τὸν υἱὸν του μεταχειριζόμενος τὸ σείει, τοῦθ' ὅπερ δὲν συνειθίζεν ἄλλοτε νὰ πράττη.

— Πολὺ φοβοῦμαι μήπως ἐνεπιστεύθητε τὸ ὄνομά σας εἰς μίαν τυχοδιώκτιδα, εἶνε δὲ εὐτύχημα ἴσως σήμερον χάριν τῆς ἀναπαύσεώς της ὅτι ἡ μήτηρ σας δὲν ζῆ πλέον! Ὅπως δῆποτε ὅμως οἱ Μομβρέν ἐπλήρωσαν πάντοτε τὰ χρέη των. Ἐδώσατε τὴν ὑπόσχασίν σας αὐτὸ ἀρκεῖ!

Κατ' ἀρχὴν ἐν τούτοις ἔθεσεν ὡς ὄρον εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης ταύτης συνεντεύξεως ὅτι δὲν θὰ ἐβλεπεν ἢ δὲν θὰ ἐδέχετο εἰς τὴν οἰκίαν του τὴν νέαν κόμησσαν δὲ Μομβρέν, εἰμὴ ἀφότου ἤθελε παρέλθει τὸ διὰ τὸν θάνατον τῆς μαρκησίας πένθος. Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι θὰ ἦτο ὑβρις γενομένη πρὸς τὴν μνήμην τῆς νεκρᾶς. Διότι ὁ μαρκήσιος ἀνελογίζετο τὴν θλίψιν καὶ τὴν ταπεινώσιν τῆς μητρὸς.

Ὁ Ροβέρτος συγκατετέθη εἰς ὅλα. Εἶπε μόνον πρὸς τὸν κ. δὲ Μομβρέν δακρυροῶν καὶ μετὰ τόνου τὸσον τεθλιμμένου, ὥστε ὁ μαρκήσιος συνεκινήθη μέχρις ἐγκάτων:

— Δὲν μνησικαχεῖς ἐναντίον μου; ... δὲν θὰ μνησικαχῆς κατὰ τῆς κόρης μου;

— Δυστυχῆς μου τέκνον! ἀνέκραξεν ὁ μαρκήσιος.

Καὶ προσείλκυσε τὸν Ροβέρτον εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ τὸν ἐσφιγξε μετὰ παραφορᾶς. Ἀμφοτέροι ἐθρήνουν.

Πολλάκις φεῖ! ἐμελλον νὰ θρηνήσωσι τοιοῦτοτρόπως εἰς τὸ ἄδυτον τῆς ἐστίας των!

Ἡ Ἑλλεν Μόργαν νικήτρια ἀνύψωσε διὰ μιᾶς τὴν κεφαλὴν. Ἀφοῦ ὁ Ροβέρτος τὴν ἐνυμφεύθη, ἐνόησε νὰ εἶνε κόμησσα μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν θὰ ἐγένετο μαρκησία. Ἡ τυχοδιώκτις, ἥτις, ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἀνεζήτει σύζυγον μὲ χάριν νηρηίδος, μὲ ἐπιμονὴν κλητῆρος, ἀνεφαίνετο νῦν πρὸς τὸν νέον ἐν ὅλῃ τῇ ἐξευγενισμένη θηριωδίᾳ τῆς γοητείας της. Προσεπο-

εῖτο ὅτι ἠγάπα τὸν Ροβέρτον, ὅστις ἐξηκολούθει νὰ τὴν ἀγαπᾷ, ἀλλὰ δὲν τοῦ ἀπέκρυπτεν ὅτι ἠγάπα ἐπίσης ἐν αὐτῷ τὸν ἀπόγονον τῶν Μομβρέν, ὅστις μίαν ἡμέραν ἐμελλε νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν κωνωνίαν τὴν θυγατέρα τοῦ συνταγματάρχου Μόργαν.

Ἄλλ' ἐνῶ διεξεδίκει τὸν τίτλον τῆς κομήσης ἢ Ἑλλεν δὲν ἀπέκρυε τὰ χρήματα, ἅτινα ὁ κ. δὲ Μομβρέν ἐδίδε πρὸς τὴν σύζυγόν του. Εἶχε τὴν μικροφιλοδοξίαν ν' ἀποκτήσῃ τὸ ὄνομα, ἀλλ' ὡς γυνὴ πρακτικὴ ἐσέβετο ἐπίσης καὶ τὴν περιουσίαν. Διὸ ἡ Ἑλλεν συγκατετέθη νὰ ὑπομένῃ ἕως ὅτου ὁ μαρκήσιος ἤθελεν ἀνοίξει τὰς πύλας τῆς οἰκίας του εἰς τὴν νύμφην του. Ἔως τότε δὲν θὰ ἐδέχετο οὐδὲ θὰ προσεκάλει τινά, καὶ δὲν θ' ἀνελάμβανεν ἀκόμη δημοσίᾳ τὸ ὄνομα τοῦ Μομβρέν, γενόμενον ὄνομα ἰδικόν της. Οἱ μῆνες παρήρχοντο καὶ ὁ μαρκήσιος ἐξηκολούθει νὰ πενήθῃ, ὅτε ὁ Ροβέρτος μεταβάς μίαν ἡμέραν ἀπροσδοκῆτως εἰς τὸ ἐν τῇ ἡδῶ τῆς Βουλῶνης οἴκημα, εὗρεν αὐτόθι τὴν κυρίαν Μόργαν ἐπτοημένην, τὴν δὲ Ἑλλεν ἐν συνεντεύξει μετὰ τινος ὁμορφουνοῦ, τὸν ὁποῖον παρυσίασεν ὡς φίλον, ὅπως ἀφωσιωμένον, φίλον περὶ οὐ οὐδέποτε εἶχε κάμει λόγον εἰς τὸν κόμητα. Μὲ ὄλην της δὲ τὴν ἀγχινοίαν καὶ τὴν ἀπάθειαν, ἄφησε νὰ διαφανῇ ἐν τῇ πρώτῃ στιγμῇ τῆς ταρχῆς της, ἐν τῷ ἀδεξίῳ τραυλισμῷ τῆς πρώτης δικαιολογίας, ἀπόκρυφον εἰδεχθέστερον τοῦ προηγουμένου, ἀπόκρυφον τὸ ὁποῖον ἐρρίπτετο εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ροβέρτου ὡς ἀνατινασσόμενος βόρβορος.

Ὁ ἀνὴρ ὅστις εὗρίσκετο ἐκεῖ ἦτο εἰδός τι θεατρῶνου καὶ μίμου, ἀμφιβόλου ἐθνικότητος, εἰς τῶν μιγάδων ἐκείνων τῆς Εὐρώπης, ὧν ἀγνωστος εἶνε ὁ τόπος τῆς γεννήσεως, ἐκτελῶν αὐτοπροσώπως ἐν Ἰταλίᾳ τὰ ὀρχηστικά θεάματα, ἅτινα συνέθετε μετ' ἐκτάκτου ἰκανότητος, ἐπευφημηθεὶς ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῶν θεάτρων ὅσον οὐδεὶς ποτὲ σωτῆρ τῆς πατρίδος. Ὁ Μόζαρτ καὶ ὁ Βετόβεν οὐδέποτε ἠτύχησαν κατὰ τὸν βίον των νὰ ἴδωσιν οὐδὲ τὸ δέκατον τῶν θριάμβων τοῦ βαναυσοτέχνου ἐκείνου μαέστρου. Ἦτο ὅμως εὐεὶδής, φιλάρεσκος, μὲ κόμην καὶ ὀφθαλμούς μέλανας καὶ μὲ τὴν ἰδιόζουσαν ὠχρὰν ὄψιν τῶν πλασμάτων, ἅτινα συνειθίζον νὰ ψιμμυθίσωσι τὰς παρειὰς τὴν ἐσπέραν, ὅτε μέλλουσι νὰ ἐμφανισθῶσι πρὸ τῶν φώτων τοῦ προσκηνίου. Εἶχε πιθανῶς ἢ Ἑλλεν συναντήσῃ αὐτὸν τὸν Ἰλλυριὸν ἢ Βλάχον εἰς τὸ θέατρον τῆς Σκάλας ἢ τοῦ Φαίνικος κατὰ τὰ ταξιδιά της καὶ ἐπῆρετο διὰ τὴν τυχαίαν ἐκείνην συμπάθειαν ὅσον θὰ ἐπῆρετο διὰ τὴν φιλίαν ἐξόχου καλλιτέχνου.

Ἐκ τῶν δικαιολογιῶν καὶ τῶν ἐξηγήσεων τῆς συζύγου τοῦ ὁ Ροβέρτος διέγνωσεν ὅτι ἀπε-

κρύπτετο προδοσία ἐν τῇ διαγωγῇ της, κάτι τι ἐξευτελιστικὸν καὶ ταπεινόν. Ἐρεθίσθη σφόδρα, ἀλλὰ προσεπάθησε νὰ φανῇ ἤρεμος καὶ ἔμεινε κύριος ἑαυτοῦ μέχρις ὅτου ὁ μουσουργὸς Βαρέσκος ἀπῆλθεν. Ὅτε δὲ ἔμεινε μόνος μετὰ τῆς Ἑλλεν ὠμίλησε πρὸς αὐτὴν ὡς ἀνὴρ προσβεβλημένος καὶ εὐπατρίδης. Δὲν ἤθελε τὸν θόρυβον καὶ τὸ σκάνδαλον, ἀλλ' ἄφινε τὴν Ἑλλεν Μόργαν ἐλευθέραν εἰς τὸν βορβορώδη βίον της καὶ παρελάμβανε μεθ' ἑαυτοῦ τὸ τέκνον του, τὴν ζῶσαν ἀνάμνησιν ἀλλὰ καὶ τὴν παρηγορίαν τῆς ἀνοησίας του. Ἄς μὴ ἤθελε δὲ ποτε ἡ μὴ Μόργαν ἔλθῃ νὰ τοῦ τὸ διαφιλονεικήσῃ! Διότι τότε θὰ προσέκρουε κατὰ θελήσεως ἀνευδότητος καὶ θὰ ἠρνεῖτο πρὸς αὐτὴν τὴν χρηματικὴν χορηγίαν, ἣν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀνελάμβανε νὰ παρέχῃ αὐτῇ ὡς ἐλεημοσύνην. Ὡ! ἠθύνετο μὲ τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον παρεχώρει αὐτῇ νὰ ζήσῃ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν της, νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πλάνητα βίον της καὶ νὰ πληρώνῃ τὰ κοσμήματα, ἅτινα ἐπώλει πρὸς αὐτὴν ὁ Σμιθφιλδ. Ὁ Ροβέρτος ἐθυσίαζε πρὸς τοῦτο μέρος τῆς περιουσίας του, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐσυλλογίζετο κἂν καὶ ἐθεώρει ἑαυτὸν εὐτυχῆ διότι ἀνέκτα τὴν ἐλευθερίαν του καὶ παρελάμβανε μεθ' ἑαυτοῦ τὴν θυγατέρα του.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΝΕΟΝΥΜΦΟΝ

Παρὰ τοῖς Ἄραψιν ὑπανδρεύουσα ἡ μήτηρ τὴν κόρην της, δίδει αὐτῇ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεως ἕκ τῆς πατρικῆς στέγης τὰς ἀκολουθούσας συμβουλὰς:

— Κόρη μου, τῇ λέγει, ἐγκαταλείπεις ἐκείνους οἱ ὁποῖοι σὲ ἐγέννησαν, ἀπομακρύνεσαι ἐκείνων οἵτινες ἕως τῶρα σ' ἐπροστάτευσαν, οἵτινες σὲ ὠδήγησαν εἰς τὸν δρόμον τῆς ζωῆς καὶ διατί ὅλα ταῦτα; διὰ νὰ ὑπάγῃς πρὸς ἄνδρα, τὸν ὁποῖον δὲν γνωρίζεις, τὴν συναναεστροφὴν τοῦ ὁποῖου ποτὲ δὲν εἶχες. Σὲ συμβουλεύω λοιπὸν, κόρη μου, νὰ τὸν περιποιῆσαι ὡς νὰ ἦσο αἰχμάλωτός σου, ἐὰν θέλῃς ὁ ἀνὴρ σου νὰ γείνη δούλος σου. Ἔσο ὀλιγαρκῆς. Πρόσεχε ἀδικλείπτως ὅπως οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ οὐδέποτε ἴδωσιν ἀκαταστασίαν πραγμάτων ἐν τῷ οἴκῳ. Ἐπαγρῦναι ἐπὶ τῆς τροφῆς του καὶ ἐπὶ τοῦ ὕπνου του, διότι ἡ μὲν πείνα προξενεῖ ἀναβρασμόν, ἡ δὲ ἀγρυπνία κακοδιαθεσίαν. Φρόντιζε περὶ τῆς περιουσίας του, ἔσο προσηνὴς πρὸς τοὺς οἰκείους του καὶ ἀφωσὸς εἰς τὰ μυστικά του. Ἐὰν εὐθυμῇ, μὴ δεικνύεις σύδυσθυμίαν, ἐὰν δυσθυμῇ, μὴ δεικνύεις εὐθυμίαν, καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ θὰ βασιλεύῃ ἐν τῷ οἴκῳ σου.

Σ. Γ.

ΘΕΟΣ ΝΑ ΜΕ ΦΥΛΑΞΗ!

Σὲ κάθε 'μάτι: γαλανό, ἢ καστανό, ἢ μαῦρο,
Ἐνα κομμάτι τούρανου ζωγραφισμένο θαῦρον.
Κε' ἂν εἶνε 'μάτι γαλανό, 'ς τὴ φωτερὴ θεωρίᾳ του
Λαμποκοπάει ὁ οὐρανὸς μ' ὅλη τὴν ξαστερὰ του.
Κε' ἂν εἶνε 'μάτι ὀλόμαυρο, βαρὺ χειμῶνα ἔχει·
'Ο οὐρανὸς σκοτείνιασε κ' ἐθρόντισε καὶ βρέχει.
Κε' ἂν εἶνε 'μάτι καστανό—συνέφιασε! . . . ποῖός ἐρεῖ
Τάχα θάνοιξῃ ὁ οὐρανὸς ἢ μόρα θε νὰ φέρῃ!

Ἐγὼ ἀπὸ 'μάτι γαλανό καὶ γλυκοφωτισμένο
Ποτὲ δὲν ἐφοβήθηκα· πάντα καλὸ προσμένω.
Οὐδ' ἀπὸ 'μάτι ὀλόμαυρο δὲν ἔχω φόβον τόσο·
'Απ' ἀστραπαῖς κ' ἀπὸ βροχῆ προφαίνω νὰ γλυτώσω.
Μόνο ἀπὸ 'μάτι καστανό ποῦ μὲ γλυκοκυττάξῃ
Δὲν ἠμπορῶ νὰ φυλαχθῶ—θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Πάντες σχεδὸν οἱ μεγάλοι ἄνδρες πρὸς τὴν μητέρα αὐτῶν ὁμοιάζουσι.

Ἡ ἐκπαίδευσίς τῶν τέκνων δέον νὰ ᾖ ἀνάλογος πρὸς τὸν πιθανὸν αὐτῶν προορισμόν.

Τὸ κάλλιστον δίπλωμα τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῶν σπουδῶν τῶν κορασιῶν εἶνε τὸ γαμήλιον αὐτῶν συμβόλαιον.

Ἐξ ἴσου πρέπει νὰ φεύγωμεν τὴν ἐπιμονὴν, ἥτις ἀποκρούει πᾶσαν μεταβολὴν, καὶ τὴν ἐλαφρότητα, ἥτις βαρύνεται ἀμέσως πᾶν τὸ ὑπάρχον.

Ὁ ἄνθρωπος ἀσπάζεται ἐπάγγελμά τι καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ ἐπάγγελμα τὸν ἀπορροφᾷ.

Παράδοξον φαινόμενον ἐξέως ὡς ἐκ τῆς συμβιώσεως ὁ κλέπτης καὶ ὁ κύων αὐτοῦ καταπληκτικῶς ὁμοιάζουσι.

Ἡ ἀλήθεια εἶνε φάρος, ὅστις φωτίζει μὲν τοὺς μακρὰν εὐρισκομένους, ἐκθαμβώνει δὲ τοὺς πλησίον.

Ὁ ἔρπων ἄνθρωπος ἀνεγείρεται ὄφεις.

Ἡ μάλλον ἀνώθουνος καὶ ἀσφαλῆς ἄμα αὐτοκτονία εἶνε ἡ ζωὴ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Γνωστὸν ὅτι ὁ νέος αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας τρέφει ἀληθῆ λατρείαν πρὸς τὸν Βίσμαρκ, ἕνεκα δὲ τῆς ἀναρρήσεως αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον ἀφικνεῖται νῦν εἰς τὸ κατακλύφον ἢ παντοδυναμίαν τοῦ ἀρχιγραμματέως. Ὁ Βίσμαρκ φαίνεται κατ' αὐτὰς λίαν ηὐχαριστημένος καὶ αἱ εὐφυολογίαι του εἶνε συχνότεραι παρὰ ποτέ.

Αἱ εὐφυολογίαι τοῦ Βίσμαρκ ἦσαν πάντοτε δημοτικώταται. Ὅτε τὸ 1862 ἀπεστάλη ὡς πρεσβευτὴς παρὰ Ναπολέοντι τῷ Γ', ἔγραψε περὶ αὐτοῦ: «Εἶνε μία μεγάλη ἀνικανότης παρεγνωρισμένη.»

Πανίσχυρος ὢν καὶ μὴ ἔχων τι πλεόν να ἐπιθυμήσῃ, εἶνε εὐαίσθητος πρὸς τὰ δῶρα. Δέχεται εὐχαρίστως ὡς ὁ ἐλάχιστος τῶν ὑπαλλήλων δωρεὰς ζύθου, οἴνου, θρημαμάτων. Ἐνθὶ κέκτηται δὲ σημαντικὴν περιουσίαν, ἐπεχείρησε δίκην κατὰ τῆς πόλεως τοῦ Βερολίνου δι' ἐν τάλληρον, ὅπερ εἰσέπραξε παρ' αὐτοῦ ἐπὶ πλεόν εἰς τὸν εἰσπρακτόρων.

Ἐνίοτε ἡ φιλαργυρία του εἶνε μοναδική, ὡς μαρτυρεῖ μεταξὺ πολλῶν ἄλλων καὶ τὸ ἐξῆς περιστατικόν. Κατὰ παλαιὰν γερμανικὴν συνήθειαν ὁ ἀνάδοχος προσφέρει ἐν δῶρον εἰς τὸν βαπτιστικὸν τὴν ἡμέραν τῆς βαπτίσεως. Τὸ δῶρον τοῦτο συνίσταται ἀναλωτικῶς εἰς ἐν κοιλίαιον τῆς τραπέζης καὶ εἰς ἐν τοῦ καφέ, ἀργυρᾶ ἀμρότερα, εἰς ἐν μαχαίριον καὶ ἐν περόνιον μὲ λαβὴν ἐπίσης ἀργυρᾶν. Καὶ ὁ πτωχότερος τῶν ἀναδόχων συμμορφοῦται πάντοτε μετὰ τὴν συνήθειαν ταύτην ἢ ἄλλως ἀποποιεῖται τὴν κοῦμπαριάν. Ὁ Βίσμαρκ ἐν τούτοις δεχθεὶς να γείνη ἀνάδοχος τοῦ τέκνου ἐνὸς χωρικοῦ, προσέφερεν ὡς δῶρον εἰς τὸν βαπτιστικὸν του ἐν μόνον κοιλίαιον καὶ τοῦτο οὐχὶ ἀργυροῦν, ἀλλ' ἐπηργυρωμένον. Τὸ γεγονός παρήγαγε βαθεῖαν ἐκπλήξιν.

Ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων» ἐδημοσιεύθη λίαν περιεργὸς μελέτη περὶ τῶν μεγάλων περιουσιῶν τῆς Ἀγγλίας. Ἐκ τῶν πληροφοριῶν τοῦ ἀρθρογράφου ἐξάγεται ὅτι ἐνενηήκοντα ἰδιοκτῆται εἶνε κύριοι τοῦ ἐνὸς ἐβδόμου τῆς ὀλικῆς ἐπιφανείας τῆς Ἡν. Βασιλείων. Τὰ μέλη τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων νέμονται συλλήβδην κτήματα ἔχοντα ἔκτασιν 6,160,000 ἔκταριων, ἀποφέροντα δὲ κατὰ μέσον ὄρον ἐτησίως 342,500,000 φράγκα! Σημειωτέον δ' ὅτι εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τοῦτον δὲν περιλαμβάνονται οἱ πύργοι, τὰ μέγαρα καὶ αἱ ἐν ταῖς πόλεσι κτήσεις, ἐξ ὧν πολλοὶ εὐγενεῖς πορίζονται ἡγεμονικὰς αὐτὸ τοῦτο προσόδους. Τῶν γαιοκτημόνων προσεξάρχει ὁ δούξ τῆς Σουδερλάνδης, οὗ τὰ κτήματα ἔχουσι ἐμβαδὸν 482,676 ἔκταριων. Ὁ μαρκήσιος Βρεδαλδάν δύναται να διανύσῃ ἔριππος 33 λεύγας κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν, χωρὶς να ἐξέλθῃ τῶν κτημάτων του. Ἄτερος Ἀγγλος μεγιστάν ἔλεγεν ἐν ἔτει 1848 πρὸς Γάλλον πρόσφυγα: «Ἐγὼ ἐν μέγαρον ὅπερ οὐδέποτε ἐπισκέφθην καὶ ὅπερ λέγουσιν ὅτι εἶνε ὠρατότατον. Καθ' ἐκάστην παρατίθεται αὐτόθι γεῦμα διὰ δώδεκα πρόσωπα, τὸ δὲ ὄχημα εἶνε διηλεκτικῶς ἐξευγμένον πρὸ τῆς θύρας. Ὑπαγε να ζήσης ἐκεῖ. Ὡς βλέπεις, ἐγὼ οὐδ' ὄβαλον θὰ δαπανήσω ἐπὶ πλεόν.» Ἡ κυβερνώσα τὴν Ἀγγλίαν πολιτικὴ ὀλιγαρχία

ἔχει ἐνὶ λόγῳ κοινωνικῶς στερεὰς τὰς βάσεις. Ἀλλὰ πλὴν τῆς κληρονομικῆς εὐγενείας, ἣτις νέμεται μέγα μέρος τῆς γῆς, κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἐσχηματίσθη ἕτερα κλάσις βιομηγάνων καὶ τραπεζιτῶν, μυθῶδη ἐπισωρεύσασα ἐπ' ἴσης πλοῦτη. Εἰς τῶν μεγάλων ὕφαντῶν τῆς Ἀγγλίας, ὁ Χόλδεν ἐδαπάνησεν 11)4 ἑκατομμύριον λιρῶν, ἣτοι ὑπὲρ τὰ τριάκοντα ἑκατομμύρια φράγκων εἰς δοκιμάς, ἵνα ἐξέυρῃ τελειοτέραν μέθοδον κτενίσματος τῶν ἐρίων. Ἀλλ' ἡ μεγαλεπήβολος αὕτη γενναίότης ἡμεῖσθη, διότι ὁ Χόλδεν, ἐκ μικρῶν ὀρηθθεὶς, ἐκέκτητο ἐν ἔτει 1886 τρία κολοσιὰ ἐργαστήσια ἐπασχολοῦντα 3,600 ἐργάτας καὶ 547 μηχανὰς, ἰσοδυναμοῦσας πρὸς 70 χιλιάδας ἐργατῶν.

Ἀπὸ τοῦ 1871 μέχρι σήμερον ἡ Γαλλία ἐδαπάνησε πρὸς ἀνανέωσιν τοῦ πολεμικοῦ αὐτῆς ὕλικου ὑπὲρ τὰς δύο χιλιάδας ἑκατομμυρίων φράγκων. Ἀλλ' ἕνεκα τῶν προσράτων ἐφευρέσεων, καὶ μάλιστα τῆς κατασκευῆς νέων ἐκρηκτικῶν σφαιρῶν, καθίσταται ἀναγκαῖον να ἐπισκευασθῶσι, κατὰ τὴν νέαν μέθοδον, πάντα τὰ πρὸς τὰ γερμανικὰ σύνορα γαλλικὰ φρούρια, ἡ ἐπισκευὴ δὲ αὕτη, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ πυροβολικοῦ, ἀπαιτεῖ δαπάνην ἐνεκαοσίτων ἑκατομμυρίων φράγκων. Αἱ γαλλικαὶ Βουλαι ψηφίζουσιν ἀθορύβως καὶ ὁμοφώνως πάσας τὰς στρατιωτικὰς ταύτας πιστώσεις.

Κατὰ τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον ὁ πλοίαρχος Β. Η. Mc Calla εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὑδρογραφικοῦ τμήματος τοῦ ὑπουργείου τῶν ναυτικῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐξηρεύνησεν εἰς τρία διάφορα μέρη τὸ βάθος τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ εὑρεν αὐτὸ 3,500—4200 μέτρων. Ἐκ τῆς βολιδοσκοπήσεως δὲ τοῦ βάθους ἐξήγαγε καὶ δείγματα τῆς ἰλύος τοῦ πυθμένου τοῦ Ὠκεανοῦ.

Περιεργοὶ κατ' αὐτὰς ἐδημοσιεύθησαν πληροφορίες περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν Παρισίοις πενήτων, ἐξαχθεῖσαι ἐκ τῶν πορισμάτων τῆς ἐν ἔτει 1886 γενομένης ἀπογραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς εἰρημένης μεγαλοπόλεως. Εἰς τοὺς καταλόγους τῶν γραφείων τῆς δημοσίας περιθάλψεως εἰσὶν ἐγγεγραμμένοι 51,600 οἰκογένειαι πενήτων. Ἐκ τούτων 2,739 εἰσὶν οἰκογενεαὶ ξένων, περιλαμβανούσαι ἑπτακισχίλια άτομα. Πλεονάζουσιν ἰδίως μεταξὺ τῶν ξένων οἱ Γερμανοί. Ἐπὶ 100 πενομένων ξένων οἰκογενειῶν ἡ ἀναλογία τῶν Γερμανῶν εἶνε 27,31 ἢ ἀναλογία τῶν Ἀγγλῶν εἶνε μόνον 0,95, τῶν Αὐστριακῶν 1,79, τῶν Ἰσπανῶν 1,06, τῶν Ὀλλανδῶν 6,97, τῶν Ἰταλῶν 7,12, τῶν Ρώσων 3,36, τῶν Ἑλβετῶν 5,44, τῶν Ρουμάνων, Σέρβων καὶ Βουλγάρων 1,31.

Ἐν γένει μεταξὺ 1000 ξένων κατοικούντων ἐν Παρισίοις 253 εἶνε Βέλγοι, 168 Γερμανοί, 71 Ἀγγλοί, 29 Αὐστριακοί, 21 Ἰσπανοί, 91 Ὀλλανδοί, 125 Ἰταλοί, 42 Ρώσοι, 132 Ἑλβετοί.